

ΕΒΔΟΜΑΣ

ἜΤΟΣ Α' 1884

ἘΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

17 ΙΟΥΝΙΟΥ ΑΡΙΘ. 16

ΤΙΝΕΣ ἮΛΘΟΝ

κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι

Ἐπιγράμματα 115

Προσέτι καὶ ναοὶ φέρουσιν ὀνόματα Ἀλβανικά, ὡς ἐκτισμένοι ἐπὶ θέσεως, ἧς πέριξ ὑπῆρχεν Ἀλβανικὴ κώμη. Ἐν Αἰγιαλείᾳ λ. χ. ἐπὶ τινος κορυφῆς τοῦ ὄρους τῆς Κερυνείας, καλουμένου νῦν Ἀλβανιστὶ Κλοκοῦ, ὑπάρχει ναὸς τῆς Παναγίας τῆς «Κλοκοβίτισσας», ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε κώμη Κλόκοβα (Κλόκοβο ὄρος εἰδομεν ἐν Αἰτωλ. τὸν ἀρχ. Ταφιασσὸν καὶ πλησίον τοῦ Αἰγίου χωρίον Κρόκοβα), ὅπερ ὑποστηρίζει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὄρους Κλοκός.

Τὰ δὲ ἐν μέσῳ Ἀλβανῶν μοναστήρια, ἂν μὴ δεκνύουσι πάντοτε τὸν ἐκχριστιανισμὸν αὐτῶν, μαρτυροῦσιν οὐχ ἥττον τὰ μέσα τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ τούτου. Εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἡ μανία, ἣτις εἶχε καταλάβῃ τοὺς Χριστιανούς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα πρὸς τὸν μοναστικὸν βίον, ὅτε πληθὺς ἰερῶν ἰδρυμάτων ἀνηγέρθησαν πανταχοῦ τοῦ Βυζαντιτικοῦ κράτους, χορηγούντων ἐνίοτε καὶ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου καὶ ἄφθονα προνόμια παρέχόντων αὐτοῖς. Ἐν τινι ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' πρὸς τὸν Λατίνον ἀρχιεπίσκοπον Ἀττικῆς Βεράρδον βλέπομεν, ὅτι κατὰ τὸ 1208 μέγας ἀριθμὸς μοναστηρίων ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Εὐβοίᾳ (Migne Λατιν. πατρολογία τόμ. 215, σελ. 1560). Ὡς γνωστὸν δὲ πληθὺς μοναστηρίων διελύθησαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἦτοι περὶ τῆς πληθῆος τῶν ἐν Ἑλλάδι μονῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν μετοικησάντων θέλομεν διαλάβῃ ἐκτενῶς ἐν γενικωτέρᾳ πραγματείᾳ.

Ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν εὐρίσκωμεν, ὅτι ὁ χιτῶν μετωνομάσθη πουκάμισο (ἀλβαν. καμίσις), παρελήθη τὸ βρακί (ἀλβαν. βρακί), οὗτινος τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι χρῆσιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ποδείξῃ ἡ ἀρχαιολογία καὶ τὸ ἰμάτιον ἀντικατέστησε τὴν σεγκούνα (ἀλβ. γκούν). Ἡ σεγκούνα ἐκ τοῦ ἐσωγκούνα, ὅπως τὸ σάβρακον ἐκ τοῦ ἐσάβρακον καὶ τὸ μπενοβράκι ἢ μπενοβράκι ἐκ τοῦ ἐπανωβράκι, τὸ δὲ πουκάμισο ἐκ τοῦ ὑποκάμισο. Τὰ ἐκ δέρματος βοῦς ἢ χοίρου ὑποδήματα τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν ἔχουσι μὲν τὸ σχῆμα τῶν ἀρχαίων πεδίλων, ἀλλὰ φέρουσι τὸ ἀλβανικὸν ὄνομα τζαρούχια (ἀλβαν. τζαρίχε).

Ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τοῖς χωρίοις τῆς Ἑλλάδος παιγνιδίων πολλὰ μὴ ἀνευρισκόμενα ἐν τοῖς μνημονευομένοις τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν, παίζονται ὑπὸ τῶν Ἀλβανοπαίδων, ὅπως καὶ

ὑπὸ τῶν Ἑλληνοπαίδων. Ἡ Ἀμπάριζα, ἡ Γουρουνίτζα, ἡ Γουβιτζα, ἡ Γκαμηλίτζα, ἡ Τραμπάλα, ὁ Λούκος, ὁ Καλόγερος, τὸ Πετάσι πετάσι, τὸ Μία μία κλ. τὸ Τζάμ τζάμ τὸ λιλί, τὸ Στραβό, ὁ Λύκος, ἡ Πινακωτὴ καὶ ἄλλα τέρπουσιν ἐξ ἴσου Ἀλβανούς καὶ Ἑλληνας. Καὶ δὲν δύναμεθα μὲν βεβαίως, ἐπεὶ δὲν μνημονεύονται, νὰ εἰπώμεν καὶ ὅτι δὲν ἦσαν γνωστὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι, καθόσον δὲν ἔχομεν πλήρη κατάλογον ὄλων τῶν παιγνιδίων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ τινὰ ἐξ αὐτῶν ἀποδεικνύοντα διὰ τοῦ ὀνοματός των, ὅτι εἰσὶν Ἀλβανικά, ὡς ἡ Ἀμπάριζα, ὁ Λούκος καὶ τὸ Τζάμ τζάμ τὸ λιλί, ἐπιτρέπουσι νὰ συμπεράνωμεν, γενικῶς, ὅτι οἱ Ἕλληνες παρέλαβόν τινα παιγνιδία ἐκ τῶν Ἀλβανῶν. Τὸ δὲ πολεμικὸν παιγνιδίον Ἀμπάριζα φέρει τὸ ὄνομα τῶν Ἀβάρων, οἵτινες ἦλθον ἐν Ἑλλάδι, ὡς θὰ ἀποδειχθῇ κατωτέρω, τὸ ζα δὲ τῆς λέξεως ταύτης εἶνε Ἀλβανικὴ ὑποκοριστικὴ καταλήξις ἐνιαχοῦ δὲ ἡ Ἀμπάριζα λέγεται Ἀμπαριτζα μεταβληθέντος τοῦ δυσπροφέρου ζα εἰς τζα, ὅπως καὶ εἰς τὰ Γεωγραφικὰ ὀνόματα. Ἐκ δὲ τῶν δύο κυρίων ἐν Ἑλλάδι χωρῶν, ὁ εἰς εἶνε ἀλβανικὸς φέρων καὶ τὸ ὄνομα Ἀρβανίτικος.

Εἶπον ἐν τοῖς ἡγουμένοις, ὅτι αἱ θεωρούμεναι Σλαβικαὶ λέξεις εἰσὶν Ἀλβανικαί, καὶ ὄντως οἱ Ἀλβανοὶ ἐξἑλληνισθέντες, τὴν ἑλληνικὴν δεχθέντες ἐδωρήσαντο καὶ οὗτοι τοῖς Ἑλλησι ὀλίγας τινὰς ἰδίας λέξεις ἀντὶ τῶν πολλῶν, ἃς παρ' αὐτῶν ἔλαβον. Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συλλογῇ λέξεων ἀλβανικαὶ ἐξελέγχονται αἱ ἐξῆς: Βαίτζα (κόρη, ἐν χρήσει ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἡλείας), βάλτος (μπάλτ=τέλμα, λάσπη), βουτζί (βούτζι), βούττα (μπούτ), βρακί (μπράκ), βουτζα (=βάτραχος μέγας), βελέντζα (=τὸ γνωστὸν μάλλινον σκέπασμα), βλάμης (βλά=ἀδελφός), βουρκόλακας, γαιδούρι (γκαϊντούρ=ὄνος), γκουριτζα (γκουριτζ=ἀγρία ἀγλαδιὰ καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς), γράνα (=ἔριον), γιουρτάνι (=περιλαίμιον), γουλιὰ (γουλιέ), γλιφὸ (βλιχὸ=ὑφάλμυρον ὕδωρ), ζακόνι (ἔθμιον), ζβάρνα (ντζάρν=τὸ γνωστὸν γεωργικὸν ἔργαλειον), ζερβί (ζόρμπιτα, ζερμπί), ζαβός (=ἀδέξιος), κόκορ καὶ κοκότ (=κλεκτροῦν), κοκόσα καὶ κοκότ (=καρύδιον), κάστανα (καστένια), κουνιαδος (κουνιάτ=γυναικαδελφός, ἀνδραδελφός), κόκα (κόκ=κεφαλή), λάκα, λουλούδι (λουλε=ἀνθος), λόγγος, λαγγάδι, λιόμα (οὕτω λέγεται ἐν Ἀραχόβῃ τοῦ Αἰγίου τὸ ἀλώνιον τῶν δημητρ. καρπῶν, ἀλβαν. λιέμ), μπάρμπας (μπαρμπάτζι, μπάρμπας=θεῖος), μπουτί (=μηρός), μπόρα (μπόρε=καταιγίς, καὶ χιών) μέτορα (μέτορε=ἀστεῖα), μπούρας (=ἀνὴρ),

μπουγάνα εἶδος μικροῦ φούρνου πηλίνου κινητοῦ, ἑλληνιστὶ λεγομ. γάστρα), μπάκα (=ἐξόγκωσις κοιλίας), μπιτζάκος (εἶδος μαχαριδίου, σουγιάς), μερμάγκα (=ἀράχνη), μπότζικας (=ἄσφοδελος), μουρχούτα, μελιγκόνι (μύρμηξ, ἡ λέξις μέλιγκόνι εὐχρηστος ἐν Αἰγίῳ), μάγκα (οὕτω λέγ. ἐν Ἀραχόβῃ τοῦ Αἰγίου ἡ ὄμας, συμμορία, ἐταιρεία), ντζέρι (=εἶδος δρυός), πούλα, πουλακίδα, πουλί (πούλιε=ὄρνις), πάλα (τὸ γνωστὸν ξίφος), πίτζι (=θέσις καὶ ὀπή μικρὰ ἐν τῷ παιγνιδίῳ τῆς γουρουνίτζας), πόνιτζα (=εἶδος φούρνου), παλληκάρι, σούδα (=ἰτενός, ὄρνις, ρεματιὰ) σούρπα (ὄρθρος), σαμαρνίτζα (=λίκνον, μπεσίκι), σανός, σεγκούνι (γκούν), σπάλα (=ἀμοπλάτη), τζίπα (=δέρμα καὶ αἰδῶς «δὲν ἔχει τζίπα»), τζίτζα, τζούπα (=κοράσιον), τράστο, τζαρούχι (τζαρίχε), τζόττα, τζίνουρα (τζινόρε=βλεφαρίδες), τζιμπλα, ὑποκάμισο (καμίσι), φλοκάτα, φλάμπουρο (=τημαῖα), φάρα (=γένος, φυλή), χορίγι (=ἄσβεστος). Ἐν δὲ τῇ γλώσσῃ τῶν νηπίων παρέμεινε τὸ ἀπα (ἡαπ=βῆμα). Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν ποιμενικῶν λέξεων, οἱ Ἕλληνες παρέλαβον παρὰ τῶν Ἀλβανῶν καὶ τὰς ἀνω σημειωθείσας, ὧν τινὲς, ὀλίγισται, εἰσὶν καὶ Σλαβικαί, κοινὰ Ἀλβανοῖς καὶ Σλάβοις, τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐκ τῆς συγγενείας, ἣν ἔχουσιν οἱ δύο οὗτοι λαοὶ καὶ ἦτις εἶνε τοιαύτη, οἷα ὄλων τῶν Ἰνδογερμανικῶν λαῶν, περὶ δὲ ταύτης γενήσεται λόγος ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ. Ἐὰν δὲ τις τούτων ἀποδειχθῇ ἀποκλειστικῶς Σλαβικὴ, τοῦτο ἀποδοτέον τῇ ἀναμίζει τῶν Ἀβάρων (καὶ Ἀλβανῶν) μετὰ τῶν Σλάβων, καθόσον ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Ἀβάροι ὑπέταξαν Σλαβικοὺς λαοὺς καὶ ἀνεμίγησαν μετ' αὐτῶν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰστροῦ, ταῦτα δὲ θὰ ἴδωμεν καλῆτερον ἐν τοῖς ἐπομένοις. Ὅτι τινὲς λέξεις Σλαβικαὶ μετεδόθησαν τοῖς Ἀλβανοῖς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς, ὅτι οἱ Ἀλβανοί, ἐνῶ ἔχουσι δύο ἀλβαν. λέξεις πρὸς δῆλασιν τοῦ χοίρου καλοῦντες ντζερ καὶ ντζερ τὸ ἀρσενικὸν καὶ ντζός τὸ θηλυκόν, προσέλαβον καὶ τὸ Σλαβικὸν γκόσσι, ὅπερ ὅμως μεταχειρίζονται, ὅταν κρᾶζωσι τοὺς χοίρους. Ὅμοιον δὲ συνέβη μεταξὺ Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων ἐν τισὶ πόλεσι τῶν ἐπαρχιῶν, ἐνθα συνέβη Ἀλβανικὴ ἐπίδρασις ἐκ τῶν πέριξ χωρίων, διατηρεῖται μὲν τὸ ἑλλην. ὄνομα κριάρι καὶ γίδα, ἀλλὰ τὰ ζῶα ταῦτα κρᾶζουσι διὰ τῶν Ἀλβαν. ὀνομ. ντάσι καὶ τζίπα. Ὅτι λοιπὸν οἱ Ἀλβανοὶ παρέλαβον λέξεις Σλαβικὰς, τοῦτο ἐξηγεῖται καὶ διὰ τῆς ἱστορίας, διὰ τῆς ἀναμίξεως τῶν δύο τούτων λαῶν, καὶ τοιαῦτα λέξεις ὑποδεικνύουσι.

Ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἐπαναλειφθεῖσιν ἴχνεσιν

πρός εὐρεσίαν τινος μαρτυροῦντος τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐγκατάστασιν Ἀβάρων εὐρισκόν, ὅτι τὰ κατωτέρω Γεωγραφικὰ ὀνόματα ὑποστηρίζουσι τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα μνημονεύοντα ἀφ' ἐν Ἑλλάδι Ἐβάρων ἡμῶν, Ἀβάρικος (Ἀβάρικος καὶ ἐν Ἑπιπέδῳ πλῆσιον τοῦ Σουλίου), Ναβαρίνον (πρβλ. Ἰος Νιός, ὁμος νῶμος κτλ.), Μπερίκος, Ἀβόρος, Ἀβερνα, Ἀβόριτη, (Δωρίδος Π)², Ἀβάρνη (ἐν Πίνακι γράφεται Ἀμόρανη), Ἀμώρανη, Πέρα καὶ Δότη (ἰσοδύναμα Χαμόργιαν, Ἀβαρνίτζα, Ἀβάνιτζα, Ἀμαργιανούς (ἐν Πίνακι Ἀμαριανούς). Βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ βεβαιότητος, ὅτι πάντα ταῦτά εἰσι κτίσματα Ἀβάρων, καθὼς ἐνδεχόμενον ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων νὰ συγχέται τι πρὸς ἄλλο, συντελούσης ἴσως καὶ παραφθορᾶς, ἢ δὲ ἐξέλεγχεις εἶνε δύσκολος, ἐνδεχόμενον μάλιστα νὰ εἶνε καὶ νεωτέρων χρόνων, τοῦ ὅτε ἔπρεπε δὲν δύναμει νὰ ἐξελεγχώμεν μὴ ἔχοντες ἱστορικὴν Γεωγραφίαν. Μολονότι καὶ ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως χωρίου τινός, ἔάν εἶνε γνωστός, πάλιν δὲν δύναμει νὰ εἰπωμεν ἀσφαλῶς, ὅτι δὲν φέρει Ἀβαρικόν ἢ Ἀλβανικόν ὄνομα, κρίνοντες μόνον ἐκ τοῦ χρόνου τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, καθὼς, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἡγουμένοις ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ εἰπωμεν, τὰ χωρία κτιζόμενα ἐπὶ θέσεως, ἧτις ἐλάβον καὶ φέρει τὸ ὄνομα ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου πρότερον. Ἐν τούτοις δύναται νὰ εἴπη τις γενικῶς περὶ αὐτῶν, ὅτι δηλοῦσι κτίσματα Ἀβάρων καὶ ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν μνημείων ἀναφερομένην μετοικίαν Ἀβάρων ἐν Ἑλλάδι. Ὅτι δὲ ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κράτει ἀναφέρονται πόλεις φέρουσαι τὸ ὄνομα Ἀβαρα, ὡς ἐν Ταφρικῇ³ καὶ ἐν τῷ θέματι Σεβαστείας⁴, ἐν μέρει πλησίον τοῦ Καυκάσου, ἔνθα καὶ νῦν ἐστὶ οἰκοῦσιν Ἀβάρους, οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει ἢ ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει, ὅπουθεν διήλθεν ὁ λαὸς οὗτος, ἔμεινε μοῖρα αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ὅτι μέρος αὐτῶν δισκορπίσθη ἐκεῖσε. Ταῦτα λοιπὸν μαρτυροῦσι τὴν ἐκεῖ ἐγκατάστασιν Ἀβάρων, ὅπως τὰ ἐν Ἑλ-

λαδί ὑποστηρίζουσι τὴν ὑπὸ τῆς ἱστορίας ῥητῶς ἀναφερομένην μετανάστασιν αὐτῶν. Τὴν ἐν τῷ θέματι Σεβαστείας ἐγκαθίδρυσιν Ἀβάρων ἐνοουμένην εὐκολώτερον ἀναλογιζόμενοι, ὅτι Ἀλβανοί, ἐκ τοῦ Καυκάσου βεβαίως, ἀπέκησαν ἐν Κύπρῳ, κατὰ τὸ χρονικὸν τῶν Μαχαιρᾶ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὅπως μετέκταναν καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Βυζαντιακῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίας μέχρι τοῦ Ταϊνάρου, καὶ ἐν κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐνταῦθα. Ἐρευνῶν εὐρισκόν, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι Γεωγραφικὰ ὀνόματα ὁμώνυμα τοιούτων τῶν περὶ τὸν Καυκάσον χωρῶν. Ἀμπλιανὴ ἐν Ἐβρυτανίᾳ, Ἀβλιάνη ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ τοῦ Καυκάσου¹, Βοζιάτα ἢ Μοζιάτα ἐν τῇ αὐτῇ Ἀλβανίᾳ², Μπουζιάτη ἐν δήμῳ Πατρῶν παραβλ. καὶ τὴν ἀλβανικὴν λέξιν μούζι (= χεῖλος καὶ τὰ χωρία Μουζιάκι, δις, ἐν Τριφυλίᾳ καὶ Ἡλείᾳ, Μουζίκα καὶ Μουζάκη, ἐπίσης δις καὶ Μουζίκα (= Μουζικά, ἐνοεῖται καλύβια, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μουζίκα, δηλ. καλύβια τῶν τοῦ χωρίου Μούζι περὶ τούτου γίνονται λόγος ἐν τῇ περὶ καταλήξεων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων καὶ χωρίων). Θαβιλὰκα, πόλις ἐν τῇ αὐτῇ Ἀλβανίᾳ³, λάκα ἄλβαν. λέξις = πεδιάς καὶ χωρία ἐν Ἑλλάδι Λάκα δις, Ἀραχιθαλάκα, Μαπαθόλακα καὶ ἄλλα. Σινεβρα, Δόμανα, πόλις ἐν μικρᾷ Ἀρμενίᾳ⁴, Σινεβρόν, Δουμενὰ ἐν Ἑλλάδι. Μασόρα ἐπίσης ἐν μικρᾷ Ἀρμενίᾳ⁵, μπασόρα λέξις ἀλβανικὴ ποιμενικὴ ἀποδιδόμενη ὡς ἐπιθετικὴ ἀνάσι, αἰζὶ κτλ. καὶ Βασόρα χωρίον ἐν Ἑλλάδι⁶. Λάλα πόλις ἐν Ἀρμενίᾳ⁷, Λάλα ἀλβανιστὶ γυναικάδελφος, ἀνδραδέλφος κτλ. καὶ χωρία ἐν Ἑλλάδι φέροντα τὸ ὄνομα Λάλα τρία καὶ ἐκτὸς τούτων Λαλικόστα, Λαλιώτη, Λαλουκα, Λαλουσι, Σαταφάρα, πόλις ὠσαύτως ἐν Ἀρμενίᾳ⁸, φάρα, ὡς γνωστόν, ἄλβαν. λέξις, σημ. φυλὴν, Ἀρφαρὰ δὲ δύο χωρία ἐν Ἑλλάδι (Ἀρφαρὰ = ἄρ-φάρα καὶ ἄρ-φάρα, κτῆμα). Ζογοκάρα (ἢ Ζογοράκα) καὶ Ζογοκάρα, δύο πόλεις ὠσαύτως ἐν Ἀρμενίᾳ⁹, Ζόγ Ἀλβανιστὶ = πτηνὸν καὶ χωρία ἐν Ἑλλάδι Ζόγκα καὶ ἄλλο Ζόγα. Βόρακα πόλις τῆς Ἀρμενίας¹⁰, μπόρε ἄλβαν. = χιών καὶ θέλλα καὶ Μπόρε χωρίον ἐν Ἡλείᾳ. Σημειώτεον, ὅτι τὸ Βόρακα ἔχει καὶ τὴν ἀλβανικὴν ὑποκοριστικὴν καταλήξιν ζα, περὶ ἧς θὰ ὁμιλήσωμεν ἐν τῷ περὶ καταλήξεων τῶν Γεωγραφικῶν ὀνομάτων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἢ ἐν Ἀλβανίᾳ τοῦ Καυκάσου πόλις Τέλακβι¹¹ ἔχει τὴν ἐν Ἑλλῆν. χωρίως εὐρισκόμενην καταλήξιν-βα, περὶ ἧς ἐν τῷ αὐτῷ ἐπίσης

1. Ἀκριθὴ πίνακα τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκει τις ἐν τῇ «Στατιστικῇ τῆς Ἑλλάδος», τῆς συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Α. Μανόλα καὶ δημοσιευθείσης τῷ 1881. Ἐν τῇ ἐκτῇ σελ. αὐτῆς ὑπάρχει καὶ ἀλφαριθμητικὸς πίναξ τῶν πόλεων, χωρίων καὶ μονῶν.
2. Διὰ τοῦ Π. Ἰννοουμένου τὸν Πίνακα τῶν δήμων τοῦ Κράτους τὸν συνταχθέντα τῷ 1836, ἔνθα σημειοῦνται χωρία μὴ ὑπάρχοντα νῦν, ἄλλα δὲ γράφονται διαφόρως ἢ ἐν τῇ στατιστικῇ τοῦ 1879.
3. Ἱστορικὴ διήγησις τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων τοῦ δευτέρου βασιλέως, ἦν Ῥωσταντινὸς βασιλεὺς ἐν θεῷ Ῥωμαίων ὁ τούτου οἰωνὸς φιλοπόνος ἀπὸ διαφόρων ἀθροίσεως διηγημάτων τῶν γράφωντι προσαρθεῖσε. Ἐκδόσις Παρισι. σελ. 166.
4. Κωνσταντινῶν ἐν Χριστῷ κτλ. Ἐκδόσις Βανδουρίου Τόμος Α' τοῦ Imperium Orientale σελ. 137.
5. Ἐν τοῖς Καυκάσοις ὄρεσι μετὰ τῆς Γεωργίας καὶ Κιρκασίας οἰκεῖ μέχρι τοῦδε λαὸς Ἀβάρων, λαλῶν γλώσσαν ἴδιαν καὶ ὑποσταγμένους πολλοῖς ἡγεμονίαισι... ἴσως οἱ Ἀβάρου τοῦ Καυκάσου εἰσι λείψανα τῶν ἀρχαίων ἑσθίων Ἀβάρων ἠττηθέντων ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῦ Ἰμού (Ἀτλαϊκῶν ὄρεων), ἔξ ὧν οἱ Ὀγοροὶ ἢ ψευδοβάρου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίαν (Καραμυζίνου ἱστορία Ῥωσσίας τόμ. Α', σημειώσεις 43).
6. Πτολεμ. Βιβλ. V, κερ. 12.
7. Πτολεμ. αὐτόθι.
8. Πτολεμ. αὐτόθι.
9. Πτολεμ. αὐτόθι.
10. Πτολεμ. αὐτόθι.
11. Πτολεμ. Βιβλ. V, κερ. 12.

μέρει. Σάλα πόλις ἐν Ἀρμενίᾳ¹, Ξάλα Ἄλβαν. ποιμεν. ἐπίθετον κτηνῶν. Σούρτα πόλις ἐν Ἀρμενίᾳ², σούρτ ἄλβαν. = κωφός καὶ Σούρτ τοποθεσία, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, τοῦ χωρίου Καστανάας. Ἐν Ἀρμενίᾳ ἔχομεν τοὺς Βόχας³, λαόν, ἐν Κορινθίᾳ ὑπάρχει μέρος καλούμενον Βόχα. Ἐν Ἀρμενίᾳ, χώρα Σιρακηνή⁴, ἐν Ἑλλάδι δύο χωρία Σαρακίνη, καὶ προσέτι Σαρακινάδα, Σαρακινάδον, Σαρακινικό καὶ ἐκτὸς τούτων Συράκον καὶ Συρακεία. Ἡ ὁμοίότης τῶν Γεωγραφικῶν ὀνομάτων τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ τῶν χωρῶν τοῦ Καυκάσου συντελεῖ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποδείξεων, αἵτινες ἐπακολουθοῦσιν ἐνταῦθα, πρὸς πίστωσιν, ὅτι ἦλθεν ἐν Ἑλλάδι λαὸς ἐκ τοῦ Καυκάσου. Ὅτι ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀλβανίας τοῦ Καυκάσου θὰ ἀποδείχθῃ ἀριθμητικὰ κατωτέρω τὰ δὲ Γεωγραφικὰ ὀνόματα τῆς Ἀρμενίας, τῆς ὁμοιοῦσιν κατὰ τὴν γλῶσσαν, προσετέθησαν, οὐχὶ διότι παραδεχόμεθα, ὅτι ἦλθεν καὶ ἐκ τῆς Ἀρμενίας, ὅπερ ἄλλως οὐχὶ ἀδύνατον, ἐάν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ βεῦμα τῶν μεταναστάσεων, ὅπερ συμπιέσει πολλοὺς λαούς, ἀλλὰ διότι ἐκλειψάσης τῆς Ἀλβανίας τοῦ Καυκάσου καὶ μὴ περιφθεισῶν ἐξ αὐτῆς ἄλλων γλωσσικῶν μνημείων πλὴν ὀλιγίστων Γεωγραφικῶν ὀνομάτων, ἀναγκαζόμεθα νὰ συγκρίνωμεν καὶ τὰ τῆς Ἀρμενίας Γεωγραφικὰ ὀνόματα πρὸς τὰ τῆς Ἑλλάδος, παραδεχόμενοι ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ ὡς ἄποστοι τοῖς Ἀρμενίοις θὰ ἦσαν καὶ συγγενεῖς κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτοῖς. Σημειώτεον δὲ, ὅτι σύγκρισις ἐγένετο πρὸς ὀλίγα μόνον τῆς Ἀλβανίας καὶ τῶν δύο Ἀρμενιῶν Γεωγραφικῶν ὀνομάτων, πρὸς ὅσα δηλ. ἀναφέρει ὁ Πτολεμαῖος. Ἐν τούτοις καὶ αὐτῶν τῶν ὀλίγων εὐρισκονται ὅμοια Ἑλληνικά.

[Ἐπιτελ. οὐκ ἐστίν.]
Σ. Ρ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ.
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ.
Δημήτριος Γουζέλης.

Δημήτριος ὁ Γουζέλης, ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1774, ἐξ εὐκαταστάτων γονέων, ἀνηκόντων εἰς τὴν μεσαίαν τάξιν, τῶν *civili*, τῶν θεωρουμένων ἀξίων νὰ προταθῶσι ποτε, ὡς ὑποψήφιοι εὐγενεῖς. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς καὶ ἀπάντων τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἔσχε δὲ διδασκαλίαν Ἀντωνίου τὸν Μαρτελάον, λόγιον τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ ἄνδρα φιλελεύθερον, πλὴν λίαν ἰδιόρρυθμον, ὅστις παρέδιδε δύο ἢ τρεῖς ὥρας πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καθότι, ἔλεγεν, ὅτι ὁ μελετῶν τὴν ἑλληνικὴν πρέπει νὰ ἔχη τὸν *σμάραχον αἰεταῖον*.

1. Πτολεμ. Βιβλ. V, κερ. 13.
2. Πτολεμ. αὐτόθι.
3. Πτολεμ. αὐτόθι.
4. Πτολεμ. αὐτόθι.

Τὰ τε ἰταλικά καὶ γαλλικά ἐσπούδασε παρὰ τῷ Λατίνῳ ἱερὶ Ῥενῷ. Καταργηθείσης τῆς Ἐντοκρατίας καὶ ἐλθόντων ἐν Ζακύνθῳ τῶν Γάλλων, τῷ 1797, ὁ Γουζέλης, μετὰ πλείστον Ζακυνθίων, ἀσπασθεὶς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχάς, ἐγένετο *καρμανιόλος*. Ἡ Ζακύνθος διετέλει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἑντίας ἔτη τριακόσια δέκα τέσσαρα. Ὁ δὲ λαὸς καὶ ἐνταῦθα ὑπέστη τὰ δεινὰ τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' οὓς ἡ ἐλευθερία ἦτο παθητικὴ καὶ οὐχὶ ἐνεργητικὴ, ἢ δὲ ἀδικία μόνον ἀσφαλῆς. Διό, ἐνεκα τῆς ἐλευσεως τῶν Γάλλων, ἀπερίγραπτον χαρὰν ἠσθάνθη ὁ μὴ εὐγενὴς, γενόμενος ἄνθρωπος, ἐνῶ πρότερον ἦτο πρᾶγμα. Ἐχόρευεν οὕτω καὶ ἐψάλλε φιλελεύθερα ἄσματα, κροτούντων, κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦ τόπου τούτου, τῶν τε κωδῶνων καὶ πυροβόλων. Ἡ χαρὰ ἤμως ὀλίγον διήρκεσεν. Ἐλθόντων τῶν Ῥωσοτούρκων κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1798, οἱ φιλελεύθεροι, οἱ Ἑβραῖοι καὶ αἱ μὴ εὐγενεῖς γυναῖκες ὑπέστησαν πλείστας βλάβας κακάσας. Τότε οἱ φιλελεύθεροι ἐκρύβθησαν, ὁ δὲ Γουζέλης — ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν καρμανιόλων προεάρχοντες — κλείεται ἐν τῷ φρουρίῳ ὅπως σωθῆ, εἰ δυνατόν, ἀλλὰ συναγχαλωτισθεὶς μετὰ τῆς γαλλικῆς φρουρᾶς, ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ναυστάθμου (Μπάνιο) μετ' ἄλλων φιλοδημοκρατικῶν Ζακυνθίων. Γενομένης τῆς συνθήκης Γαλλίας καὶ Τουρκίας, ὁ Γουζέλης ἀπελευθερωθεὶς, ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἰδὼν, ὅτι τῆς διαταγῆς τῶν Ζακυνθίων ἀριστοκρατῶν ἐδαίροντο διὰ τὸ Ῥωσοικὸν κρούστον πάντες οἱ φιλελεύθεροι, καὶ μὴ δύναμενοι νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀντεκδικήσεις τῆς εὐγενεῖς πατρίας, μετέβη εἰς Τεργέστην, ἔνθα ἔλαβε θέσιν γραφῆως παρὰ τινι ἐμπορικῷ οἴκῳ. Ἐκεῖθεν ἀπέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. Μετ' οὐ πολὺ κατετάχθη, ὡς ἀξιωματικὸς, εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος σχηματισθεῖσαν ἐν Ἰταλίᾳ λεγεῶνα. Διαλυθέντος τοῦ ἰταλικοῦ τούτου στρατοῦ, ἐπανήλθεν εἰς Ἑντίαν καὶ ἐκεῖθεν ἐκ νέου εἰς Τεργέστην, ἔνθα μετήρχει τὸν διδασκαλόν. Ἐκπαγείσης τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Δημ. Γουζέλης μεμυνημένος ἄν τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας καὶ παρορμητικὸς ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας, ὅτε ἐν Μολδαυίᾳ ἔλαβον τὰ ὄπλα, ἦλθε πρῶτον εἰς Ζακύνθον, λαβὼν δὲ μετ' αὐτοῦ τινὰς Ζακυνθίους, ἐπεβίβασεν κρύφα καὶ ἔδραμεν ὅπως ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐπολέμησεν εἰς πλείστας μάχας καὶ κερμαυρῆθη εἰς διαφόρους πολιορκίας, ἐγένετο δὲ ἀρχηγὸς καὶ ὀμᾶδων πολεμιστῶν. Γενομένης τῆς συνθηκολογήσεως τοῦ Νεοκαστροῦ, ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, Γεώργιος Τυπαλδὸς Κωζάκης, ἀφῆκε τὸν Γουζέλην ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν. Ὁ Γουζέλης ἐγένετο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς, τοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Διονυσίου Εὐμορφοπούλου, Ἰθακῆσιου, σχηματισθέντος Ἑπτανησιακοῦ Σώματος. Κρίνομεν δὲ εὐλογον νὰ δημοσιεύσωμεν

τὸ σπάνιον τοῦτο ἔγγραφο ἔχον ἱστορικὴν σημασίαν¹. Ἄρθ. 122. Πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους καὶ λοιποὺς Πατριώτας. Φίλοι Πατριῶται! Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ Πατρίς Ἑλλάς, κηρύχασα τὴν ἀπὸ τῆς ὀμότητος προσεκάλεσε τοὺς γνησίους αὐτῆς υἱοὺς εἰς τὰ ὄπλα, ἵνα ἀποσιώσει τὸν βαρύτατον καὶ ἀπαράδειγματιστον ζυγὸν τῆς, ὑπὸ τὸν ὅποιον ἐστέναξε τέσσαρας περὶ ἑκατονταετηρίδας, οἱ Συμπατριῶταί μας Ἑπτανησῖοι φιλοτιμούμενοι νὰ συγκρίνωμενται μετὰ τοὺς πλέον γενναίους Πατριώτας, οἱ μὲν παρήτησαν φίλους, συγγενεῖς καὶ ἀναπαύσεις, καὶ ἔτρεξαν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς μετὰ τὴν ἀφθονὴν ἐκχυσιν τοῦ ἰδίου αἵματός των, οἱ δὲ καὶ μετὰ τὴν περιουσίαν των ὄλων καὶ ἄλλοι ἄλλως καὶ ἀπ' οὐ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἡδὴ ἔξ χρόνων ἀνεγέρσεως τῆς Πατρίδος, ἐδοκίμασαν δεινὰ ἀμετρα, ἀπερίγραπτα, ἀπεφάσιαν καὶ ἠνώθησαν εἰς ἐν σῶμα (τὸ ὅποτον ὠνόμασαν ἑπτανησίον), διὰ νὰ ἀποκαθιστῶσιν ἐπωφελεστέρας τὰς δουλεύσεις των πρὸς τὴν Πατρίδα, εἰς τὴν παρούσαν μάλιστα κρίσιμον κατάστασιν τῆς, ὅτε ὁ ἀναπόδραστος αὐτῆς κίνδυνος πρόκειται. Ἐπιτροπὴν ἐκλέξαν τὸς ὑπογεγραμμένους, καὶ ἀρχηγὸν τὸν Στρατηγὸν Διονύσιον Εὐμορφοπούλον Ἰθακῆσιον, ἄνδρα ἀξιόν, ἐμπειροπλήμον καὶ ἐνάρετον, πρὸς τοὺς ὅποιους ἀκρίβως τὴν διεύθυνσίν του κατὰ τὸν ὄργανισμὸν του. Ἡ Σεβαστὴ Διοίκησις ἀποδεχομένη εὐνοικῶς τὴν ἐνωσίαν ταύτην, καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ τὴν τῆς ἐπιτροπῆς, δῶρισεν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. Ἐἴναι δὲ ἀναμφίβολον, ὅτι διὰ νὰ διατηρηθῇ τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ διὰ νὰ περιθάλπῃται οἱ εἰς τὰς μάχας πληγόνοι καὶ οἱ ἀσθενούντες αὐτοῦ τοῦ σώματος, ἀπαιτοῦνται χρηματικὰ μέσα, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ ἡ Σεβαστὴ Διοίκησις διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐθνικοῦ ταμεῖου δὲν δύναται νὰ χορηγήσῃ καθ' ὅλα, ἀνάγκη πάσα ὅπως οἱ Πατριῶταί μας, σιμὰ εἰς τὰς ἄλλας καθημερινὰς θυσίας των ὑπὲρ τῆς προσφιλοῦς μας Πατρίδος, χαρίσωσι παρομοίως τὰς φιλάνθρωπικὰς βοηθείας των καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα, τὸ ὅποτον μαχόμενον ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀποκαθιστᾷ ἐνδοξὸν εἰς τὸν παρόντα ἀγῶνα τὸ ὄνομα Ἑπτανησίος. Προσκαλοῦνται λοιπὸν ὅλοι οἱ Πατριῶται καὶ ἐξαιρέτως οἱ Ἑπτανησῖοι, νὰ μὴ ἀδιαφορήσωσι πάντεως εἰς αὐτὴν τὴν περιστάσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν συνῆθη των φιλάνθρωπιαν, γενναϊότητα καὶ μεγαλοδωρίαν, μετὰ τὸν ἀποδείχθέντα ζῆλόν των καὶ πατριωτισμὸν των νὰ συνδράμωσιν ὅλας δυνάμεις πρὸς βοήθειαν τοῦ σώματος τούτου. Ἐπιτελ. τούτε, ἀλλ' εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα. Ἡ Ἑπτανησιακὴ κυβέρνησις, λίγιστα, ἡμῶνδὲς τὴν κολλοφορίαν.

του συσταίνοντες ἐπιτροπὴν ἐπὶ τούτου συλλογιστικὴν τῶν συνεισφορῶν, συνεννοουμένην μετὰ τῆς ὑπογεγραμμένης. Σηριζόμενοι λοιπὸν εἰς τὰς ἀρετὰς των αὐτῶν, τῶν ὁποίων δεῖξεις ὑπάρχουσιν ἐναργέσταται καὶ καταδήλοισι κατὰ πάσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, εὐέλπιδες εἰμεθα, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θέλομεν ἔχει τὰ πλέον συντελεστικώτερα μέσα, διὰ νὰ χαλῶμεν βαρβάρους, νὰ σώσωμεν τὴν Πατρίδα καὶ νὰ ἀπαθανάτισωμεν μετὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἑπτανησίων ὄνομα. Γένοιτο! Γένοιτο! Ἐν Ναυπλίῳ, τῆ 4 Ἰουλίου 1826. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ Σώματος. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΥΖΕΛΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ, ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΤΖΗΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΥΡΙΑΡΙΣΣΗΣ (Τ. Σ.). Ὁ Γραμματεὺς ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΑΟΥΛΑΪΤΗΣ. Ὁ Γουζέλης προσήνεγκεν εἰς τὴν πατρίδα καὶ διαφόρους πολιτικὰς ὑπηρεσίας μετ' ἀκραιφνοῦς φιλοπατρίας εἴτε, ὡς διοικητῆς εἴτε, ὡς ἐπαρχος, ὑπ' ὄλων τῶν προσωποῦν Κυβερνήσεων τοῦ ἀγῶνος, τοῦ Καποδιστρίου καὶ τῆς ἀντιβασιλείας. Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Κυβερνήτου, ἠνώθη μετὰ τὸ λεγόμενον *Συνταγματικὸν Κόμμα*, ἔχων ἰδιαιτέρα παράπονα, ὡς ἱστορεῖ ὁ μακαριστὸς φίλος Ἀνδρέας Βρετός, κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυβερνήτου Αὐγουστίνου. Ἐπειδὴ ὁ Γουζέλης ἦτο φαλαγγίτης, κατεγράφη εἰς τὸ μητρώον, οὗτω δὲ ἔλαβεν εἰς Ἠλιδα διάφορα κτήματα, ἐπὶ ἀμοιβῇ τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ, καθότι πρᾶγματι ἦτο εἰς ἔξ ἐκείνων, ὅστινες συντέλεσαν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἐποποιίαν. Ὁ Γουζέλης ἐργάσθη διὰ τοῦ βραχίονος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς γραπίδος, ἵνα ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα. Τὰ γράμματα πάντοτε ἠγάπησε, παιδιόθεν δὲ εἶδε κλισίαν καὶ εἰς τὴν ποίησιν, ἰδίως δὲ εἰς τὴν σατυρικὴν, ὥστε πολλάκις ἐστιχουργεῖ αὐτοσχεδίως γελοῖα τινα καὶ σατυρικὰ πρὸς γλέυην τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ. Ἡ καθημερινὴ λογομαχία καὶ γελοία κομπορημοσύνη γείτονος οἰκογενείας τῆς συνοικίας Ἀγίου Παύλου, παρέσχεν αὐτῷ ἀφορμὴν νὰ συνθέσῃ, ἐν νεῶρ ἡλικίᾳ, τὴν ἔμμετρον κωμωδίαν *ὁ Χάσης*, ἀμίμητον τῆς Ζακύνθου χαρακτηρισμῶν. Ἐν ἀρχαίῳ χειρογράφῳ τῆς ἐν λόγῳ κωμωδίας, ὅπερ ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κυρίου Ἰωάννου Μερκάτη, ὑπάρχει ἡ ὑπόθεσις αὐτῆς, ἦν, μὴ ἀπαντήσαντες εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Χάσης, ὡς ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, δημοσιεύσαμεν. Εἰς ταύτην τὴν κωμωδίαν θέλω νὰ ὑμνήσω τὰς ἀρετὰς ἐνός φρονίμου καὶ γενναίου, τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοδώρου Καταπόδη. Παρασταίω τὸν τοιοῦτον καὶ ἀγαθὰ γνωστὸς εἰς τοὺς πάντας, ὡς καὶ διὰ μακρὰν ἐνθύμησιν καὶ παραδειγμα ἀξιωματικῶν τῶν μεταγενεστέρων. Τὰ ἔτερα πρόσωπα εἶνε διὰ νὰ ζωγραφίσω τὸ

1. Ἐτυπῆθη τότε, ἀλλ' εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα. Ἡ Ἑπτανησιακὴ κυβέρνησις, λίγιστα, ἡμῶνδὲς τὴν κολλοφορίαν.

σκάνδαλον, τὴν κολακείαν καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Παρακαλῶ τὴν προσοχὴν σας νὰ συγχορήσῃ τὰ σφάλματα γενομένα ἢ διὰ τὴν κοινήν κατανόησιν ἢ διὰ τὴν ἰδίαν ἀμάθειαν. Ἦτο χρεῖα νὰ παραστήσῃ τὰ πράγματα μὲ νόθον καὶ βάρβαρον γλῶσσον διὰ νὰ πλησιάσω περισσότερο εἰς τὴν μίμησιν. Ὁ σκοπὸς τοῦ ποιήματος εἶνε εὐκρινέστατος· ὁ σκοπὸς δὲν εἶνε διὰ ἄλλο παράξ διὰ ξεφάντωσιν τῶν φίλων. Ὑποφέρετε λοιπὸν ὄλην τὴν ἀνάγκωσιν ταύτην, καὶ μείνετε ἐν εἰρήνῃ.

Περὶ ἐρε, ἀν' ἴθιμῃ· τὸν ποιητὴν καὶ ἄλλῃ, Δημήτριος· εἶνε ἢ τόνομα καὶ ἢ τὴν γυνῆν Γουζέλης.
 * 1795, Γεραρίου πρώτη Ε. Π. Ἐν Ζακύνθῳ.

Ὁ Χάος τὸσον εὐνέρεσθησεν ἐνταῦθα, ὥστε παρεστάθη πολλάκις ὑπὸ φιλοδραματικῶν νέων. Ἐν χειρογράφῳ ἐκυκλοφορεῖ ἀνὰ ὄλην τὴν νῆσον καὶ ἀκολουθῶς ἐλάβε διαφόρους ἐκδόσεις, πλὴν δυστυχῶς οὐδεμίαν τῶν ἐκδόσεων τούτων εἶνε πλήρης, οὐδὲ προσιτὴ εἰς τοὺς μὴ Ζακυνθίους. Τὸ νεανικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ Γουζέλη ἐάν δὲν κέκρηται οὐδεμίαν τεχνικὴν δριμυτικὴν ἀξίαν, εἶνε ὅμως ἀξιόλογον, ἐνεκα τῆς τοπικῆς χροιάς, ἣν παρέχει, καὶ ἥτις εἶνε τὸ ἀπαραίτητον προσὸν παντὸς τοιοῦτου εἰδους, καλλιτεχνήματος. Ἄν λείπῃ ἡ πλοκὴ ὑπάρχει ὅμως λαμπρὰ ἀπεικόνισις τῶν χαρακτήρων. Ἀπαντα τὰ πρόσωπα εἶνε ἐνσασκαρκεμένοι Ζακύνθιοι· φύσις καὶ ἱστορία, γλῶσσα καὶ φράσεις, τὰ πάντα ἐν τῷ Χάος, εἶνε πιστὴ ἀπεικόνισις τῆς Ζακύνθου.

Τὸ 1800 μετέφρασεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ἐμμέτρως εἰς τὴν δημώδη, τὴν σάτυρον Τσακίωμα τοῦ Αἰ - Ρόκου καὶ τοῦ Αἰ - Θωμά γὰρ ἄνοιξήν τὸ οὐράνιον παλάτι καὶ ἔμπη ἢ ἀρχοντοπούλα Σαμεροά, ἣν ἐδημοσίωσεν ἐν Ἑνεσίᾳ, ἀλλ' ἐνεκα τῶν αὐστηρῶν περὶ τοῦτου νόμων, ἠναγκάσθη νὰ θέσῃ ἐν τῇ προμετωπίδι, ὅτι ἐξευπῶθη ἐν Παρισίοις. Ἐπίσης μετέφρασεν εἰς ἀπλοελληνικοὺς στίχους τὴν Ἠλευθερωμένην Ἰερουσαλήμ τοῦ Τάσσου, ἣν, δημοσιεύσας μετὰ σημειώσεων καὶ χρονολογημάτων ἐν Ἑνεσίᾳ τὸ 1807, ἀφιέρωσεν, ὡς δειγμα πιστοῦ ὑπηκόου, τῷ Μεγάλῳ Ναπολέοντι, τειθείσης τῆς Ἐπτανήσου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐν Τηλοῖσι συνθήκης μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ρωσίας. Πρὸ τοῦ Γουζέλη ἐπεχειρήσθη τὴν μετάφρασιν ἑξαμῶν τινῶν τοῦ Τάσσου ὁ Μαρτελάος. Τῆς ἐποποιίας ταύτης ἔχοντες εἰσέτι μετάφρασιν τοῦ σοφοῦ φίλου Ἄ. Ρ. Ραγκάβη καὶ δοκιμῆα τινα καλὰ τοῦ μακαρίτου ποιητοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου.

Διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Γουζέλη ὁ Ἕλλην βεβαίως δὲν δύναται νὰ θαυμάσῃ τὸν Τάσσον, τὴν ἀθάνατον χριστιανικὴν ἐποποιίαν τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐν Τεργέστῃ συνέλεξε Παιδαγωγικά τινα μαθήματα πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν, καὶ τῷ 1819 ἐξέδοτο τὴν Κρίσιν τοῦ Πάριδος, ποίημα μυθολογικόν, ἐρωτικόν καὶ ἠθικόν, εἰς ὧδες ὀκτῶ διηρημένον, μετὰ διαφόρων σημειώσεων, ἐν αἷς συμπεριλαμβάνονται σύντομοι βίοι ἐπισήμων ἀνδρῶν.

Τοῦ ποιήματος τούτου εἶνε τερπνὴ ἐνάχου ἢ ἀνάγνωσις, πλὴν τῆς ποιητικῆς τέχνης οἱ κανόνες παραμελημένοι.

Τῷ 1827 ἐν Ναυπλίῳ ἐδημοσίωσεν τὸ Σάλπισμα πολεμιστῶν περιέχον τὰ τῆς Ἑλλάδος, ποίημα ὀκτασύλλαβον, εἰς ὀκτῶ ὧδες ἐκτενεῖς μέλλον, μετὰ ἱστορικοῦ προσαρητήματος, εἰς ὃ περιγράφει τὴν κατάστασιν τῆς τότε Ἑλλάδος, καὶ, σὺν ταῖς ἄλλαις ἀληθείαις λέγει «καθ' ὅσταν φερόμεν θαρρῶ νὰ συστήσω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τὴν ὁμόνοιαν, τὴν καρτεροθυμίαν καὶ τὴν πολεμικὴν ἀπόρασιν, καὶ εὐθέως ἀπὸ τούδε εἰς τὰ ἔργα πολέμου, γενναῖα, μὴ ἐξολοθρευθῶμεν ἀτιμῶς καὶ αἰωνίως, ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει πτέρυγας. Ἄγε δὴ μὴ βραδύνομεν πλέον, εἰς τὰ ὄπλα ὄλοι, εἰς τὰ ὄπλα. Προβλέπω, ὅτι νῦν καὶ νικήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς ὄλους τελείως, ἀλλ' ἐπιμένωμεν εἰς τὰ πάθη ἡμῶν γεγυμνωμένοι τοῦ χυσοῦ πατριωτικῆς χιτῶνος, καὶ τῆς λαμπρᾶς στολῆς τῆς θέας ταύτης, ἣ κατ' ἐχθρῶν ἐκείνη νίκη νὰ χρησιμεύσῃ δύναται μάλλον εἰς τὴν μεταξύ μας ἐξώλειαν, καὶ εἰς μάτην ἐκοπιάσαμεν. Τριῶν εὐτυχημάτων μεγάλων λοιπὸν χρεῖαν ἔχοντες, καὶ εἶναι αὐτὰ τὰ τρία, Ἄρετή, Ἄρετή καὶ Ἄρετή. Οὐτὸ λοιπὸν ἄς κινώμεθα εἰς τὰ πάντα, καὶ οὐδεὶς ποτε φθός, ἄγε δὴ, οὐκνήμιδες, πολύλοβοι Ἕλληνες, καὶ ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ. Τὸ ἐν λόγῳ ποίημα τοῦ Γουζέλη ἔχει ἱστορικὴν μάλλον ἢ ποιητικὴν ἀξίαν. Ἐδριάζοντες ἐν Αἰγίῳ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1833, ἐτύπωσεν ποιήματιον φέρων τίτλον Ἐλεγκτικὸν καὶ Παραιτητικόν. Κατὰ τὸ 1835 ἐδημοσίωσεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν Μεγαλομυθίαν τοῦ Φερτίου καὶ Δαμόνορος ἢ Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, δρᾶμα πατριωτικόν. Τῷ 1836 ἐξέδωκεν ἐν Ναυπλίῳ τὰ Γνωμικὰ, ἀφιερωμένα τῷ δαίμονι Κρόνῳ, εἰς 2 εὐρίσκονται τὰ ἑξῆς: α.) πεντακῆσιν πενήκοντα ὀκτῶ γνωμικὰ περὶ διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν Ἑλλήνων τε καὶ ἀλλογενῶν β.) ἑκατὸν γνωμικὰ διὰ στίχων ἀνομοιοκαταληκτῶν γ.) ἕννοιαι πρὸς τὴν θεῖαν θάλασσαν δ.) ἕννοιαι πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ κρασίου ἐμμέτρως καὶ ε.) αἰνίγματα.

Τινὲς τῶν σατύρων τοῦ Γουζέλη σώζονται ἀνέκδοτοι.

Μεταβὰς ἐξ Ἠλίδος εἰς Ζάκυνθον ἐποτίσθη τοῦ τῆς πικρίας ποτηρίου, ἐνεκα τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, διὸ ἐπανακάμψας περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου, τοῦ ἐτους 1843, εἰς Τζόγιαν τῆς Ἠλίδος, δύο ὧρας ἀπέχουσαν τοῦ Πύργου, ἀπέβησεν, τὴν αὐτὴν νύκτα τῆς ἀφιέρσεώς του, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἐμμανουὴλ Λεονταράκη.

Ὁ Γουζέλης ἦτο καλὸς λόγιος, φιλόπονος ἑθνικὸς καὶ σατυρικός ποιητής, ἀλλὰ ἀνευ ὕψους. Ἄν καὶ ἀσεμνος καὶ βωμολόχος, δὲν ἐπορευέτο ὅμως ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀσεμνοῦ σατυρικοῦ ποιητοῦ Κουτούζη, ὡς δισχυρίζεται ὁ ἀκάματος κ. Σάθας. Ἡ σάτυρα τοῦ Γουζέλη, ὡς ἐπὶ τὸ

πολύ, γελᾷ γέλωτα χυδαίον, ὃ δὲ γέλωσ οὗτος ἔχει ἐνίοτε τὴν πικρίαν τοῦ Λὸν Ζουάν. Τὰ ἔργα αὐτοῦ διακρίνονται διὰ τὴν ἀκραν φιλοπατριαν καὶ διὰ τὰ ἀξιωματικὰ αἰσθήματα. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἦτο ἀκακάνιστος, τὸ ὅρος παραμελημένον. Ἐστερεῖτο δὲ καὶ τῆς τέχνης ἐκείνης, ἥτις γεννᾶται αὐθόρμητως ἐν τῇ ψυχῇ ἀληθοῦς καλλιτέχνητος. Ἦτο γνήσιον τέκνον τοῦ αἰῶνος του καὶ τῆς γενεᾶς ἐκείνης τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Γένους. Ἐμίσει τοὺς ἀριστοκράτας, οὓς, ὡς λέγει ὁ πρῶτον εὐπαιδευτὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Κατραμῆς, κατεμάστιζε διὰ στιχοουργιῶν.

Ἐλεγε: «Ἡ ζωὴ δὲν μετρεῖται ἀπὸ τοὺς χρόνους ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα. — Τὸ εὐγενέστερον αἶμα εἶνε τὸ χυνόμενον διὰ τὴν πατρίδα. — Ἡ λαμπρότερα δόξα τρυφᾶται εἰς τοὺς πολέμους. — Ἡ λαμπρότερα νίκη εἶνε ἐναντίον τῶν ἰδίων παθῶν. — Ὅποιος δὲν ἔχει ἀρετὴν εἰς τὰς πράξεις του, εἰς μάτην κοπιᾷ. — Οἱ ἀνδρείοι καταφρονοῦσι τοὺς κινδύνους, καὶ οἱ φοροδεῖς κινδυνεύουσιν. — Ὁ καλὸς Χριστιανὸς δὲν γνωρίζεται ἀπὸ φαγητῶν, καὶ νηστείας ἀλλὰ ἀπὸ ἀγαθοεργίας καὶ ἀρετῆς. — Ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν εἶνε ἡ Δικαιοσύνη» καὶ τὰ τοιαῦτα. Κοινὰ, καὶ μὲν πράγματα, ἀλλὰ τὰ ἔλεγε καὶ τὰ ἐπραττε.

Ἦρεσκετο νὰ φέρῃ φουστανέλαν. Ἦτο λίαν σπάταλος, ἀθυρόστομος, ἰδιόρρυθμος καὶ εὐερέθιστος. Ὁ σεβαστὸς Χιώτης, ὅστις τὸν ἐγνώρισε, λέγει ὅτι ἦτο μεσαίου ἀναστήματος μάλλον εὐσαρκὸς καὶ κοκκινωπὸς τὴν ὄψιν· λευκοὶ οὗρῆς γέρον, μικρὸν στόματος καὶ διαπύρον ὀφθαλμοῦ, γλυκὺς καὶ προσιτὸς ἄσπασιν, εὐθύμοος καὶ ζωηρὸς εἰς τὴν συναναστροφὴν, ἀστεῖος εἰς τὰς διηγῆσεις του. Μνημὸν ἔχων ζωηρὸν καὶ νοστιμῶν τὰς διηγῆσεις τῆς ζωῆς του μὲ πολλὰ ἀνέκδοτα, τὰ ὅποια ἔμαθεν ἐπὶ τῶν βιβλίων ἢ ἐκ τῆς συναναστροφῆς καὶ τῶν περιστάσεων τοῦ πολυπεριέργου βίου του.

Ὁ Γουζέλης ἐν τῷ ποιήματι Κρίσει τοῦ Πάριδος ἀδει:

Εἰς Ἰωάννην τὸν Νεῶν τὸν θεῖον τοῦ Γουζέλη, Ἄς κηδεύῃ τὸ σῶμά μου καὶ ταῦτά μου τὰ μέλη, Ἐνθα Ἰωάννου ἀδελφῶν καὶ ἀκαλῆς Ρομβίνης καὶ πάππου μου τὰ κόκκαλα κενεῖ ὅλα μετ' εἰρήνης.

Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ ποιητοῦ, δηλαδὴ νὰ ταφῇ ἐν Ζακύνθῳ, ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ ὁ κ. Ἀνδρέας Μαρτζώκης, ἀλλ' ὡς φαίνεται ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν εἰσακούεται, καθὸτι ἀπὸ τὸ 1877 ὕψοι τὴν φωνὴν καὶ τὰ κόκκαλα τοῦ Γουζέλη εἰσέτι δὲν μεταφέρονται ἐν Ζακύνθῳ. Μάλιστα τὸ 1881 ὑπὸ τὸν τίτλον Περὶ τῆς ἐνταῦθα μετακομιδῆς τῶν λειψάνων Ζακύνθου ποιητοῦ ἐδημοσίωσεν φυλλάδιον, δι' οὗ παρακαλεῖ τὸν δήμαρχον Ζακυνθίων ὅπως ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα, ἀλλ' ὁ κ. δήμαρχος ὀλίγον φροντίζει περὶ ἀνθρώπων, οἵτινες εἰργάσθησαν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Διὰ τὸ φυλλάδιον τοῦτο κατὰ παράκλησιν τοῦ κ. Μαρτζώκη, ἐγράψαμεν μικρὸν σκιαγράφημα τοῦ Γουζέλη, ὅπερ εἰς τὸ τέλος ἐτυπώθη.

Ὅπως καὶ ἀν' ἡ τὸ πρᾶγμα, δι' ἐλπίδος ἔχομεν νὰ εἰσακουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ φιλομούσου Μαρτζώκη, καθὸτι ὁ τάφος τοῦ Γουζέλη εἶνε ἤδη τοῖς πολλοῖς ἀγνωστος καὶ ἀν' ἀποθάνωσιν οἱ ὀλίγοι ἐπιζῶντες, οἵτινες ἐνθυμούνται, ὡς λέγεται, τὸν τάφον αὐτοῦ, τότε τὰ ὄσα αὐτοῦ θὰ χαθῶσι διὰ παντός. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὁ κ. Μαρτζώκης ἔπρεπε, ἀφοῦ ἔχει τοιαύτην διάθεσιν, νὰ ὑπάγῃ νὰ τὰ φέρῃ ἰδίαις δαπαναῖς, χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ ἀρχάς, αἵτινες δίδουσι μόνον συνδρομήν, ὅταν πρόκειται περὶ πολιτικῆς συναλλαγῆς.

Ἐν Ζακύνθῳ.
 ΣΥΓΓ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Ἐν μικρῷ τοῦ Νοσοκομείου κλινῇ, τὸ παιδίον ἀγωνιᾷ, ὠχρὸν, ἐντὸς τῶν λευκῶν παραπετασμάτων, ὅτε μὲν ἐρυθρόν, πνιγόνον, ὅτε δὲ μὲ τὰ χεῖλη μαρμαριμένα, καὶ τοὺς ἀπλανεῖς ὀφθαλμοὺς του παρατηροῦντας χωρὶς νὰ βλέπωσιν, ἐντὸς τῶν ἐσθεμένων βλέφαριδων. Τῷ ὀμιλοῦσιν, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἀπαντᾷ. Ἡ βροδεία ἀναπνοῆς, ἡ ὑπερφοροῦσα τὸ μικρὸ αὐτὸ στηθάκι θὰ ἔθεωρετο ἡσυχὸς καὶ καλῆ, ἀν' ὁ ἱατρός δὲν ἦτο ἐκεῖ, σαφῶς ἀναγινώσκων ἐν ἐκαστῷ κινήματι πρὸς ἀναπνοῆν, νέον σύμπτωμα ἐξασθενήσεως, προσερχομένης ἐκ τῆς ἐκ διπθερῶν δηλητηριάσεως, τὴν ἀσφυζίαν ἐρχομένην ὑποκριτικὴν καὶ ἀσφαλῆ, φαινομενικῶς καταπαύουσαν τὸν βραχύνον βῆχα καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ παιδίου, ἀλλὰ πρᾶγματι φονεύουσαν πνιγούσαν αὐτὸ, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν στραγγαλίζουσαν αὐτὸ, ὡς δολοφόνος.

Ἡ διφθερίτις! Τίς θὰ διαφιλονεικήσῃ τὸ παιδίον ἀπὸ τὸν κλέπτην τῶν παιδίων; Ποῖος θὰ ἀρπάξῃ τὸ μικρὸ αὐτὸ σωματάκι, τὴν γλυκεῖαν ταύτην καὶ νῦν ὠχρὰν μορφήν, ἀπὸ τὸν θάνατον, ὅστις ἔρχεται; Μὴ ἡ μήτηρ, ἥτις ὀδύρεται; Μὴ ὁ πατήρ, ὅστις ἀκολουθεῖ ἀποβλακωθεὶς, ἀναιρευόμενος ἀδύνατον ἀνάστασιν, εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ σῶμα, ψυχρὸν ἤδη, τὸ ὅποτον διεθερμάνων καὶ ἀνέζησεν; Τίς θὰ σώσῃ τὸ θνήσκον παιδίον;

Ὁ ἱατρός εἶναι ἐκεῖ. Ἡ ἐπιστήμη, ἡ δευτέρα αὐτῆς μήτηρ, ἵσταται παρὰ τὸ προσκέφαλον ἐκείνου, ὑπὲρ ὧν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ οὐδὲν νὰ πράξωσι δύνανται.

Ἐμπρός, λέγει, ὠχρῶτατος ὁ ἱατρός, δοκιμάσωμεν τὴν τραχεοτομίαν. Ἐχει τέκνα ὁ ἱατρός. Γινώσκει, δι' ὁποῖον αἱμασσοῦσιν ἐνῶν, ἡ σὰρξ ἡμῶν συνέχεται πρὸς τὴν σάρκα αὐτὴν. Πολλὰκις ἔσωσε μικρὰ παιδία θνήσκοντα, κόπτων τὸν ἀρύργκα αὐτῶν διὰ μιᾶς μαχαίρας. Πάντα τὰ χειρουργικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδίου, ἀλλ' οὐδεὶς φόβος μὴ τὸ τρομάξωσι, δὲν δύναται νὰ τὰ ἰδῇ. Οὐδὲν πλέον βλέπει τὰ κλεισθέντα βλέφαρά του βλέπουσι τὰ πέραν τοῦ κόσμου τούτου, τὰ ὅποια πάντες ἡμεῖς θέλομεν ἰδεῖν.

Τότε, ἐπὶ σκληροῦ στρώματος, ῥιφθέντος ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης ἀπέναντι τοῦ παραθύρου, δι' οὗ τὸ φῶς εἰσέρχεται, τὸ μικρὸν σῶμα τίθεται, μὲ τοὺς πόδας ἐστραμμένους πρὸς τὸ φῶς, τὸν λαϊμὸν ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου, τὴν κεφαλὴν, τὴν μικρὰν κρεμαμμένην κεφαλὴν, πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐρριμμένην. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ὁ ἱατρός κρατεῖ τὸν μικρὸν λευκὸν λαϊμὸν, τὸν περραγμένον διὰ τῶν ψευδῶν μεμβρανῶν, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ κόπτει ταχέως τὸ χεῖλος τοῦ ἀρύργκα μέχρι τοῦ στέρνου· βέει τὸ αἷμα, τὸ ὅποτον ἀμέσως, ὁ παρὰ τὸν ἱατρὸν ἱστάμενος βοηθός, σπογγίζει.

Οὕτω πρέπει νὰ σραγῇ τὸ μικρὸν τοῦτο ὄν, ἵνα ἐπανέλθῃ ἐν τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ ὁ ἀήρ, ἵνα δι' αὐτῆς ἡ πνοὴ αὐτῆς ζωῆς πληρώσῃ τὸ πνιγόμενον τοῦτο σωματάκι. Συχνάκις ὅμως αἱ ψευδεῖς μεμβράναι μένουσι, καὶ τότε ἀνάγκη νὰ προσκλήνῃ τις ἐπὶ τῆς χαινούσης πληγῆς, καὶ διὰ τῆς ὀπῆς, δι' ἧς τὸ αἷμα καὶ ἡ βλέννα ἔρρουσε, νὰ εἰσπνεύσῃ, νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς θανατηφόρους ταύτας μεμβράνας, αἵτινες πνιγούσι τὸν ἀγωνιῶντα.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, αὐτὸς ὁ ἱατρός ἔκυψε ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ μικροῦ, ἀλλ' ὁ βοηθὸς εἰκοσιπενταετῆς ὠρατὸς νεανίας, γελαστὸς καὶ ἐντροπαλὸς ὤρετο. — Συγγνώμην διδάσκαλε, ἐγὼ εἶμαι ἀνύπανδρος!

Ἄπαθῶν δὲ ἡμέρα τὸν χειρουργόν, προσκολλᾷ, γονυπετῆς, τὸ χεῖλος, τὸ κοσμοῦμενον δι' ὠραίου ξανθοῦ μύστακος, τὸ χεῖλος, τὸ προσωρισμένον διὰ φιλῆμα, ἐπὶ τῆς χαινούσης πληγῆς, ἥτις θὰ τῷ δώσῃ, ἥτις τοσάκις ἔδωκε τὸ φιλῆμα τοῦ θανάτου.

Ὅτι δὲ ὁ πατήρ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ὅτι ἡ ἔκφρων μήτηρ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ, τὸ πράττει αὐτός, ὁ ξένος, ὁ ἀγνωστος, ὁ στρατιώτης οὗτος τῆς γνώσεως καὶ τῆς σωτηρίας, ὅστις ἀφιέρωσε τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὴν τέχνην τοῦ θεραπεύειν, καὶ τὴν τέχνην τοῦ σώζειν. Δὲν φοβεῖται ν' ἀποθάνῃ· τὴν δ' ἀγνωστον ταύτην ἀφοσιώσιν ἐν τῇ ἀηδία τῆς ἐγγχειρίσεως, τὴν εὐρίσκει φυσικὴν καὶ ἀπλήν.

Ἡμέραν τινα ὁ ἱατρός Μαυρίκιος Ραῦνὼδ, μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχαίου συμμαθητοῦ του Γουλιέλμου Γιούζῳ. Τῷ ὀμιλεῖ μετὰ πλείονος συγκινήσεως καὶ περιπαθείας ἢ τὸ σὺνήθεσ, πλὴν δὲν προδίδεται. Ὅποταν δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Γιούζῳ ἀπαντᾷ αὐτὸν τῷ ἔρωτῳ «Τί εἶχες ὅταν ἦλθες καί με εἶδες; — Ὁ! τίποτε! ἀπαντᾷ. Εἶχον ἐκμυζήσῃ τὴν πληγὴν μικροῦ τινος παιδίου κατὰ τὴν τραχεοτομίαν καὶ ἐνόμιζον, ὅτι δὲν θὰ σε ξαναἰδῶ. Δὲν ἤξιζε τὸν κόπον, καθὼς βλέπεις, νὰ εἶμαι τόσον συγκεκινημένος!» Ὁ! τίποτε!... Βεβαίως δὲν εἶναι τίποτε, δι' αὐτοὺς, ὁ ὑπερκοιτισθεὶς οὗτος κίνδυνος, ὁ ἀνευ πατάγου οὗτος ἥρωϊσμός, ὁ εἰσπνευσθεὶς οὗτος θάνατος παρὰ τὸ προσκέφαλον τοῦ ἀσθενοῦς—ἢ, ὡς ἐκεῖνος, δὲν ἔλαβεν ὁ Λουδοβίκος Τυλλιέρ, ἐν Αἰγυπτῷ, εἰσπνεύσας τὸν διεσφαρμένον τῆς χολέρας ἀέρα. Τίποτε! Οὐδὲν! ἡ ἀγωνία

ἀπλῶς, ἡ δηλητηρίασις, ὁ πυρετός, ἡ διφθερίτις, ἡ ἐγγχειρσις, ὁ διαρκὴς κίνδυνος, ὁ ἥρωϊσμός ἐν ἐκαστῇ ὥρᾳ, θαυμάσιος ἐν τῷ ἀσυνειδήτῳ αὐτοῦ. Οὐδέν, οὐδέν, οὐδέν! Καὶ ἔχουσι δίκαιον οἱ ἥρωες οὗτοι, οἱ νέοι καὶ οἱ γέροντες οὗτοι, οἱ ἱατροὶ καὶ οἱ βοηθοί, οἱ μάρτυρες οὗτοι, οἱ δίδοντες τὴν ζωὴν τῶν, ὅπως σώσωσι τὴν τῶν ἄλλων. Τίποτε, ἀπλῶς τὸ Καθῆκον!

Πλὴν τὸ καθῆκον εἶναι τὸ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐν τῇ διεσφαρμένῃ ἀτροσφαίρᾳ τοῦ Νοσοκομείου, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐνδόξῳ θαυρῷ τῆς μάχης, ὑπὸ τὸ λευκὸν ἐνδυμα τοῦ βοηθοῦ, τὸ ἐνδυμα τοῦτο τὸ πεπασμένον δι' ἐρυθρῶν κηλίδων, τὴν ἐρυθρὰν ταύτην σημασίαν τοῦ σωτήρος ἀνθρώπων — τὸν θαυμάζω καὶ τὸν χαιρετίζω!

(Jules Clardie). N. I. S.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ!

Σύνταγμα ἰδί σελ. 118.
 ΜΕΡΟΣ Α.
 Φιλέλληνες ἀποθάνοντες κατὰ τὸν ὕπερ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑψηλοτάτῃ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1840.

254. STAEL DE (ΔΕ ΣΤΑΕΛ)
 (Ἐκ Δανίας· ἐφρονέθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
 Πρῶτον ἀξιωματικὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πρωσίας. Ἐθελοντής.

255. STEPHANOS FREDERIC.
 (ΦΡΕΙΑΦΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝ).
 (Ἐκ Φοργαν τῆς Πρωσίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Πόρῳ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1829).

Παλαιὸς ὑπολοχαγὸς τοῦ ναυτικοῦ πυροβολικοῦ.

256. STITZELBERGER (ΣΤΙΤΖΕΑΜΠΕΡΓΕΡ).
 (Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βιένης· ἐφρονέθη ἐν Μεσογείῳ τὴν 11 Ἀπριλίου 1826).

Παλαιὸς ἐπιλοχίας τοῦ Δανικοῦ πυροβολικοῦ. Ἐφρονέθη εἰς τὴν ἐνδοξὴν τοῦ φρουρίου ἕξοδον.

257. STOEËBEL ANDRÉ (ΑΝΑΡΕΑΣ ΣΤΑΙΜΠΕΙΑ)
 (Ἐκ Furtenfeld τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τοῦ Μεκλεμβούργου· ἐφρονέθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1822).

Ἡ ἐποχὴ τοῦ θανάτου του συμπίπτει μετὰ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν.

258. SUSSMILICH (ΣΟΥΣΜΙΛΙΧ).
 (Αὐστρὸς· ἐφρονέθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).
 Ἐθελοντής.

259. TARELLA PIERRE (ΠΕΤΡ. ΤΑΡΕΛΛΑΣ).
 (Ἐκ Τουρίνου τῆς Σαρδηνίας· ἐφρονέθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ταγματάρχης ὑπὸ τὸν πρίγκηπα Εὐγένιον Beauharnais καὶ βραδύτερον ἀντισυνταγματάρχης εἰς τὴν πατρίδα του. Ἦτο ἐν Πέτῃ διοικητὴς τοῦ τακτικοῦ σώματος, συγκεκινῶν ἐκ δύο ταγμάτων. Ἐμπειρὸς στρατιώτης, γενναῖος καὶ ἀνοφρασιτικός. Ἐπείσει εἰς ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν Τούρκων ἀριθμοῦ πολλῷ ἀνωτέρου,

1. Ἐξ ἀνεκδοτοῦ συγγράμματός τοῦ εὐεργέτου Φερδινάνδου...

άνοιγαν δίδον εν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Οἱ στρατιῶται τοῦ τούσ ὁποῖους ἠγάπα καὶ οἵτινες τὸν ἐλάτρευον πικρῶς ἔκλαυσαν τὴν σκληρὰν ταύτην ἀπώλειαν.

260. TEICHMANN (ΤΑΪΧΜΑΝ). (Ἐκ Βερολίνου ἐρονεῖθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822). Σημαιοφόρος εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων ἐν Πέτα, ὅπου ἔδωσε δείγματα μεγάλης ἀνδρείας. Ἀπέθανεν ἀπὸ ἐπι μακρὸν ὑπερήσπιζεν ἑαυτὸν μετ' ἰσχυρῆς, τὴν ὅποιαν εἶχε προσδέσει εἰς τὴν σημαίαν του.

261. THEISZ (ΤΑΪΣΤΖ). (Ἐκ Wegmar τοῦ Μεγάλου Δουκῆτος τῆς Σαξωνίας; ἀπέθανεν ἐν Ἀνατολίῳ τῷ 1822). Ἄγνοεῖται ἐὰν εἶναι ἐκ τῶν ἐπιζησαντων εἰς τὴν μάχην τοῦ Πέτα.

262. THEOBALD (ΘΕΟΒΑΛΔΟΣ). (Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκῆτος τοῦ Nassau ἀπέθανεν ἐν Τριπολιτῶν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1822). Ἡ ἐποχὴ τοῦ θανάτου του συμπίπτει μετ' ἡλικίαν τῆς Τριπολιτῶν ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη.

263. THUNST. (ΤΥΝΕΤ). (Ἐς Ἀμβούργου ἀπέθανεν ἐν Ἰούλιον τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1822). Οὐδεμίαν περὶ αὐτοῦ πληροφορίαν.

264. TIRELLI (ΤΙΡΕΛΛΗΣ). (Ἰταλός; ἐρονεῖθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822). Ἐθελοντής.

265. TORICELLI (ΤΟΡΙΤΣΕΛΛΗΣ). (Ἐκ Μιλάνου; ἐρονεῖθη ἐν Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822). Ἐθελοντής εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ!

Χωρὶς νὰ διακόψῃ τὸ ἔργον τῆς ἡ Χρίσνα ἐμειδίασε βεβιασμένως καὶ ἐκίνησε τοὺς ὄμους ὥσει, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν περιφρόνησιν τῆς εἰς τὴν ζωὴν. «Ὅχι! ἐπανελάθεν ὁ Γεώργιος, ἐχόρτασα μετ' ἡλικίαν τῆς ἀποπέριαν δραπέτευσως, ἥτις τόσον ὀλίγον ἐπέτυχε ἀρνοῦμαι νὰ παλαίσω κατὰ τῆς τύχης καὶ δὲν δέχομαι νὰ σὲ παραδώσω εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Μόνον αὐτό εἶναι; εἶπεν ἡ Χρίσνα πλησιάζουσα ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἐγὼ αὐτὴ θὰ ἤμην ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας του. Ἀναχωρήσατε εἰς τὴν δευτέραν καμπὴν τοῦ ὄρους θὰ εὑρήτε ἵππον. Ἀναχωρήσατε. «Λοιπὸν εἶπεν ὁ Γεώργιος, γονυπετῶν πρὸ αὐτῆς καὶ περιβαλλὼν αὐτὴν διὰ θερμοῦ βλέμματος θαυμασμοῦ, φύγωμεν ὁμοῦ, ὑπὸ τὸν ὄρον αὐτὸν δέχομαι, καὶ

θὰ σοὶ χρεωστῶ πλειότερόν τι τῆς ἐλευθερίας. — Μόνον τὴν ἐλευθερίαν δύναμαι καὶ θέλω νὰ σοὶ παράσχω. — Τουλάχιστον, Χρίσνα, θὰ δυνηθῶ νὰ σε ἐπανιδῶ; — Νὰ μετ' ἐπανιδῶς; πρὸς τί; Τί δύναμεθα νὰ ἔχωμεν κοινόν; — Χρίσνα, φρονεῖς λοιπόν, ὅτι ἡ καρδιά μου δὲν αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην καὶ ἔτι οἱ ὀφθαλμοὶ μου δὲν βλέπουν; πρὶν ἢ σὲ ἰδῶ ἔτρεμον εἰς τὴν φωνὴν σου καὶ τόρα... σὲ ἀγαπῶ! — Τοῦτο ἀκούσασα ἡ νέα γυνὴ ὑψώσεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλὴν. «Μὲ παραγνώριζεις, κύριε κόμη, διατί μοὶ ὀμιλεῖς τοιούτοτρόπως; Μήπως εἰμαι καμμία μεγάλη Κυρία γερμανὶς ἢ καμμία παιδίσκη τῆς Οὐγγαρίας; Δὲν σοὶ ζητῶ εὐγνωμοσύνην καὶ ἐν πάσῃ περιστάσει ἡ εὐγνωμοσύνη θὰ εἶναι ὁ μόνος δεσμός συμπαιθείας μεταξὺ σοῦ καὶ ἐμοῦ». Καὶ ἐν ἀπεριγράπτῳ ταραχῇ καὶ ἀνυπομονησίᾳ ἐλύουσα αὐτὸν πρὸς ἑαυτὴν, ἐφώνει. «Ἐγείρου! ἐγείρου! θεὸ μου! εἶναι καιρὸς νὰ μένης τοιούτοτρόπως καρφωμένος εἰς τὴν θέσιν ταύτην! ἐν φ' ἔπρεπε νὰ σπεύσης νὰ ἐνεργήσης! ἐν φ' αἱ στιγμαὶ εἶναι αἰώνας! «Ἔστω ἀπ' οὗ τὸ ἐπιθυμεῖτε, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος ἐγειρόμενος μετ' ἄνθρωπου ὑποχωροῦντος ἐκ φιλοφροσύνης μάλλον ἢ ἐξ ἀποφάσεως· θὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου ἀπαξ ἔτι, ὄχι διότι τὸ ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ διὰ νὰ σοὶ ὑπακούσω». Καὶ ἡ Χρίσνα ῥίψασα ταχὺ βλέμμα εἰς τὴν μικρὰν ὀπισθίαν αὐλὴν ἐπανήλθε πρὸς τὴν θύραν ὠτακουστοῦσα μετὰ προσοχῆς ἐν φ' ὁ Γεώργιος ἐπιανε τέλος τὴν ἀκραν τοῦ σχοινίου. Ἄλλ' αἰφνης φωναὶ θορυβῶδεις ἤκούσθησαν· ἡ θύρα ἀνεώχθη καὶ ἐφάνη ὁ Πέτρος Τζανῆς· ἰδοῦσα τὸν Σκλαβῶνον ἡ Χρίσνα ὀπισθοχώρησε μετ' ὄρμης καὶ μετὰ κινήματος ἀπελπίστας. «Ἦτο καιρὸς» εἶπεν ὁ Τζανῆς ῥίπτων βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον. Ἰσως περιμένε τις νὰ ἰδῇ αὐτὸν ἐκρηγνύμενον εἰς ἄρας καὶ παραφοράς, οὐδὲν ἀπατηλότερον· εἰσερχόμενος ὥσει τὸ τοιοῦτον θέαμα μήτε ἐξέπληττε μήτε προσέβαλλεν αὐτόν. «Καλῶς» εἶπε· μόλις δὲ διεφαίνετο συγκίνησις τις εἰς τὴν φωνὴν του. Στραφεὶς δὲ πρὸς ἐκείνους οἵτινες τὸν παρηκολούθουν, ἡ παρουσία σας δὲν εἶνε ἀναγκαία εἶπε. Οἱ Σλάβοι ἐξήλθον, ἡ θύρα ἐκλείσθη ὀπισθεν αὐτῶν καὶ τὰ τρία πρόσωπα ἐμείναν μόνα, ἀντιμέτωπα. Παρὰ τὰς συνήθειας αὐτῶν βιαιότητος ὁ Τζανῆς, ὅταν ἤθελεν, κατ' ἀνάγκην ἐπανεῦρσκε, τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην ἱκανότητα, τοῦ καταστέλλειν ἑαυτόν, καὶ τοῦ δόλου, προνόμιον σχεδὸν πάντων τῶν ἀπογόνων τῶν Σκυθῶν. Κρατῶν ὀρθίαν τὴν κεφαλὴν μετὰ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπεκαλεῖτο ὄλην του τὴν θέλησιν, ἵνα μείνῃ κύριος ἐ-

αυτοῦ εἰς τὰς ἐξηγήσεις, αἵτινες ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολουθήσῃ. Τὸ αὐτὸ ὅμως δὲν συνέβαινε παρὰ τῆς Χρίσνα· πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ σχεδίου τῆς, τόσον ἐγγὺς τοῦ σκοποῦ ἀχθέντος, ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατηθῆ ἐπὶ πλέον· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἦσαν ἀπειλητικοί, τὰ χεῖλε τῆς ἐπιθόριζον λόγους θυμῶδεις· ἠδύνατό τις νὰ υποθέσῃ, ὅτι ὁ Τζανῆς ἐμελλε νὰ δικαιολογηθῆ ἐνώπιόν τῆς. Ὁ δὲ Γεώργιος, καίτοι πραγματικῶς ἦτο τὸ πρόσωπον τὸ κινδυνώδεστον ἐκθεθεμιένον, διετήρει καὶ ἀνευ προσποιήσεως θέσιν ἀτάραχον καὶ περισταλμένην. Ἀμα εἰσελθόντος τοῦ Σκλαβῶνου, κρίνας τὴν ὑπόθεσιν ἀποτυχοῦσαν, ἀφήκεν ἡσύχως νὰ πέσῃ τὴν ἀκραν τοῦ σχοινίου ἢ ἐκράτει· ὁ Τζανῆς ἀνεσήκωσεν αὐτὴν καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ φλέγματος, τοῦλάχιστον κατ' ἐπιφάνειαν, ἠσχολήθη νὰ τὸ λύσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ νὰ τὸ περιμαζεύσῃ. Μεθ' ὃ πλησιάζας εἰς τὴν Χρίσναν καὶ διακόπτων τέλος τὴν πλήρη τρικυμίας ἐκείνην σιωπῆν. — Τὸν ἀγαπᾷς! εἶπε ταπεινῆ τῆ φωνῇ. — Ψεύδῃσαι! ἀπήντησεν ἐκείνη ἐντόνος καὶ μεγαλοφώνως. — Πολὺ καλὰ λοιπόν! ἐπανελάθεν ὁ Τζανῆς χωρὶς νὰ φανῆ παρασσομένος ἐπὶ τῆ τραχείᾳ ἀπαντήσεσι. Καὶ ὅμως· συνωμοτεῖς μετ' αὐτοῦ καὶ καθ' ἡμῶν· ἐλησμόνησες ὅτι τὸ αἷμά σου δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αἷμα τῶν Σαρματῶν τούτων. Ἄν πρέπει νὰ πιστεύσω τοὺς λόγους, οὐδὲ ἔλεγχες χθὲς ἐνώπιον τῶν Σαρματῶν, πρὸ καιροῦ ἐσχδιάζεις τὴν ἀπελευθέρωσίν του καὶ τὰ συμβάντα τῆς νυκτὸς ταύτης δὲν εἶναι ἀλλότρια τῆς βασιλείσεως τοῦ Δουναβέως. — Ποῦς σ' εἶπε τοὺς λόγους ἐκείνους; — Τοὺς ἤκουσα. — Μὲ κατεσκόπευες λοιπόν; — Δὲν εἶναι χρέος τῶν συζύγων νὰ ἐπαγρυπνοῦσιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν. Ἡ Χρίσνα ἔκαμε χειρονομίαν ἀηδίας. «Ἄλλως τε ἐξηκολούθησεν ὁ Τζανῆς, ἡ ἐνταῦθα παρουσία σου, τὸ σχοινίον τοῦτο, ἡ ἀπεσπασμένη αὐτὴ κιγκλὶς, δὲν ἀποδεικνύουσιν ἐπαρκῶς ὅτι ἀμφότεροι εἰσθε διατεθειμένοι πρὸς φυγὴν; — Ἦθελον νὰ τὸν σώσω καὶ ὄχι νὰ τὸν ἀκολουθῆσω, εἶπεν ἡ Χρίσνα, ἤθελον νὰ σ' ἐμποδίσω τοῦ νὰ πράξῃς νέον ἐγκλημα. Τὸν ξένον τοῦτον συνέλαβες διὰ ἀνάδρου βίας, δι' ἐνέδρας ἀτίμου· δὲν ἐπολέμει κατὰ σοῦ. — Εἶτε κεκρυμμένος εἶτε ἀκήρυκτος ὁ πόλεμος εἶναι αἰώνιος μεταξὺ τῶν Σλάβων καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐδίωξαν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς τῶν προγόνων των, ἀπεκρίθη ὁ Τζανῆς. Ἀπὸ τοῦ Δουναβέως μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς ἡ γῆ ἀνήκει ἡμῖν. Σὺ ἡ ἰδία ἄλλοτε ἐνόεις τοῦτο καλῶς. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται ὅτι δὲν ἔχεις τὴν αὐτὴν γνώμην. Ἄλλως τε αὐτός ὁ κ. κόμης ἔχει καμὲν παράπονον κατ' ἐμοῦ; καὶ εἶχον κατὰ νοῦν πρὸ ὀλίγου νὰ ἀποκαταστήσω τὰς συγγενικάς σου σχέσεις δι' ἀνταποκρίσεως σου μετὰ τοῦ ἐξοχωτάτου Ζαπόλσκη.

Καὶ διὰ φωνῆς ἦν προσεπάθει νὰ γλυκάνῃ προσέθηκε. «Πρὸς πλήρη ὄμως αὐθεντίαν τῆς ἀνταποκρίσεως ταύτης θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς σφραγίδος σου, ἥτις κρέμαται εἰς τὸ ἀκρον τῆς ὠραίας ἐκείνης χρυσεῆς ἀλύσεως, τὴν ὅποιαν ἀγαπᾷς τόσον πολὺ Μιτιδίκα, διότι εἶναι δῶρόν μου. Ἡ Χρίσνα ἠμῆνοιξε τὴν σισύραν, ἥτις ἐπεκάλυπτε τὰ ἐνδύματά της καὶ εἶπε συντόμως: — Ἄλυσσιν καὶ σφραγίδα, δὲν ἔχω πλέον τίποτε. — Τί τὰ ἔκαμες; — Πρέπει νὰ σὲ ἀπαντήσω; ἐφοβήθη μήπως τὰ κλοπιμαῖα μοὶ φέρουν δυστυχίαν. — Τί τὰ ἔκαμες; ἐπανελάθεν ὁ Τζανῆς, οὐδὲνος τὸ ὄμμα ἤρξατο λάμπον ὀλεθρίαν λάμψιν. — Τὰ ἔριψα εἰς τὸν Ναρέντα. — Σοὶ λέγω λοιπόν κ' ἐγὼ ψεύδῃσαι! Καὶ ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ κόλπου του τὰ δύο τεμάχια εἶπεν· αἰδοῦ ἢ ἄλλως καὶ ἢ σφραγῖς· μὴ ἐπανελάθῃς νέας ψευδολογίας ἀρῆσέ μας». Ἡ Χρίσνα δὲν ἐκινήθη ἀπὸ τῆς θέσεώς της. «Τώρα ἐξηκολούθησεν ὁ Σκλαβῶνος ἀναλαμβάνων νὰ ἐπιθέσῃ τὴν σφραγίδα σου ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν θὰ γράψῃς ἄμεσως». — Μὴ γράψῃς τίποτε ἐκράξῃ σφοδρῶς ἢ Μαυροβουνιώτισσα, τείνουσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Ἀρστάν, ὥσει διὰ νὰ τὸν προστατεύσῃ, καὶ ἀποταθεία πρὸς τὸν Τζανῆν προσέθηκε. «Βλέπεις ὅτι ἐγὼ ἐπίσης ἤκουσα καλῶς! Τὸ πρόσωπον τοῦ Σκλαβῶνου κατέστη ὀλοπρόφυρον ἢ ὄργῃ αὐτοῦ μόλις συγκρατουμένη ἐξερράγη. — Καὶ ἔλεγχες ἀκόμη, ὅτι δὲν τὸν ἀγαπᾷς! — Τὸ ἔλεγον... ἀλλὰ τὸν ἀγαπῶ, ἀκούεις; τὸν ἀγαπῶ τόσον ὅσον σὲ μισῶ σέ. Ὁ Τζανῆς διασεισάσας ἐν τῷ ἀέρι τὸ σχοινίον ὅπερ ἐκράτει ἀκόμη κατήνεγκε σφοδρὸν κτύπημα κατὰ τῆς νέας γυναικὸς. Ὁ Γεώργιος ἐξέβαλε κραυγὴν καὶ ὤρμησε νὰ λάβῃ τὴν ἀπεσπασμένην κιγκλίδαν ἀλλὰ πρὶν ἢ ἡ τρέμουσα χεὶρ του προφθάσῃ εἰκοσὶν Σλάβοι ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται ὤρμησαν ἐντὸς τοῦ δωματίου. «Ἄς συλλάβουν τὴν γυναῖκα ταύτην» ἐκράξεν αὐτοῖς ὁ Τζανῆς. Μεταξὺ τῶν Σλάβων ὀλίγοι τινὲς ἐτόλμησαν νὰ προχωρήσῃσι βήματὰ τινὰ πρὸς αὐτὴν· οἱ ἄλλοι ἐνώπιον τῆς ἀστραπηδῶλου λάμπφως τῆς καλλονῆς τῆς ἐκύψαν τὴν κεφαλὴν ὥς ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ φόβου δεισιδαιμονικοῦ. Ἄλλ' ἡ δραστηριότης τῆς Χρίσνας ἦτο ἐξητλημένη καὶ ἠμιλυπόθυμον ὁ Δουμβρόσκη τὴν ἀπήγαγεν εἰς τοὺς βραχιονιάς του. — Τί συνέβη λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Παῦλος· ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν ὁ αἰχμαλώτος; — Πρόκειται ἀληθῶς περὶ τῆς ἐπιστολῆς! διέκοψεν ὁ Τζανῆς· ἐπράξα ὅτι ἠδυνήθη ἐν τῷ συμφέροντι ὄλων· ἀλλ' ἡ τιμὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐνδιαφέρει ὁμοίως τοὺς στρατιώ-

τας. Παρὰ τῆς ἡμετέρας φυλῆς ἡ ἐκδίκησις εἶναι τὸ πρῶτον καθήκον. — Ὅστις φεῖδεται τοῦ ἐχθροῦ του, εἶπεν ὁ Μάρκος, εἶναι ἄξιος νὰ ἐνδύθῃ γυναικεῖα ἐνδύματα καὶ τὰ παιδιά νὰ πτώσωσιν εἰς τὸ πρόσωπόν του. — Ὅστις λησμονεῖ νὰ ἐκδικηθῆ δὲν εἶναι ἀνὴρ προσέθηκε ὁ Σκλαβῶνος, καὶ ὅστις βραδύνει τὴν ἐκδίκησίν του εἶναι ἀνανδρός. — Ἀμήν! ἐπιθόριζεν ὁ Ζαγρᾶβ ὅστις εἰσήρχετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὠχρὸς, ὡς φάντασμα. «Χασάν, Χασάν», ἐκράξεν ὁ Τζανῆς. Εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην τοῦ ἀρχηγοῦ ἐπαναληφθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης μέχρι τῆς κατωτάτης βαθμίδος τῆς κλίμακος, ὁ Μορλακὸς ἐξήπλωμένος εἰς τινα σκοτεινὴν γωνίαν τῆς κοινῆς αἰθούσας, ἐν μέσῳ νεφέλης καπνοῦ, ὅμοιος πρὸς νυκτερίδα ἐτοίμη νὰ πεταξῇ, ἀνήγειρε τὰ κράσπεδα τοῦ μανδύου του καὶ εἰς τρία ἄλλα ματὰ εὐρέθῃ πλησίον τοῦ Τζανῆ. «Ἄκουσον, Χασάν, εἶπεν αὐτῷ λαβὼν αὐτόν κατ' ἰδίαν, ὅπισθεν τοῦ λόφου τοῦτο τοῦ ἀπέναντι τῶν Παλιῶν Σπητιῶν, ἀριστερᾶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ναρέντου ὑπάρχει καθίστημα ἐδάφους ἐντὸς τοῦ ὀπίου ὁ νότιος ἀνεμος συνεσώρευσε τὰ ξηρὰ φύλλα. Ὁ Χασάν ἔξυσε τὸ πρόσωπον καὶ ἐφάνη ἀνήσυχος ὥσει ὁ ἀρχηγὸς προέτεινε αὐτῷ αἰνίγμα πρὸς λύσιν. «Ἐκλεξὸν τέσσαρας ἀνδρας καὶ ὀδηγήσον ἐκεῖ τὸν Μαγυράρη». Ἡ νοημοσύνη τοῦ Χασάν ἐφάνη αἰφνης ἀφυπνισθείσα. «Κατὰ τὰς γενομένας συμφωνίας θὰ φυλάξω μόνον τὴν κεφαλὴν του». — Ναί. — Καὶ τὸ λοιπόν; — Κάτωθεν τῶν φύλλων. — Καὶ ἡ ἐνδυμασία; — Ἰδική σου. Ὁ Μορλακὸς ἀνεπήδησε. «Μετ' ὀλίγον εἶπε θὰ δύναμαι νὰ βάλω γαλλικὸν ἐπενδύτην, ὡς ὁ σοβαρότερος ἀστός τῆς Ραγούζης ἢ τοῦ Κατάρου. Ἡ συνοδεία ἤρξατο βαδίζουσα μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου, ἤδη καταδικίου ἀντὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πεπατημένην ὁδόν, παρεκάρησε τὰ Παλιὰ σπήτια ἀνήλθε τὸν μικρὸν λόφον διευθυνομένη πρὸς τὴν Ναρένταν καὶ ἐστὶ τέλος ἐντὸς κοιλώματος γῆς ἐπισκιαζομένου ὑπὸ τινων δένδρων, ἦν ὁ ὑψηλὸς θάμνος ἀπέκρυπτεν ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν. Χασάν ὁ Μορλακὸς ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν αἰχμαλώτην καὶ ἔδωκεν τοὺς ὀφθαλμούς του. Τότε μόνον ὁ δυστυχὴς ἐνόησεν οἷα τύχη ἐπεφυλάττετο αὐτῷ· αἱ παρειαὶ του ὑγράθησαν, ἡ καρδιά του ἐπτόθη. «Εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος» ἐψιθύρισε εἰναι πολὺ ἐνωρίς! Ἐν μέσῳ τῆς σιωπῆς, ἥτις ἐβασίλευεν ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ, ὁ Γεώργιος Ζαπόλσκη ἤκουσε θόρυβον ξηρῶν φύλλων. Ἐσκαπτον τὸν τάφον του.

ΚΕΦ. Ζ. Μονομαχία μεταξύ ζῶντος καὶ νεκροῦ Ἡμῖθιανὴς ἀπαχθεῖσα ἡ Χρίσνα ὑπὸ τοῦ Δουμβρόσκη, ὅταν συνήλθεν, εἶδεν ἐαυτὴν, ἐντὸς τῆς εὐρείας, γυμνῆς καὶ σκοτεινηραϊθούσης τοῦ ἰσογαίου, ἐμπροσθεν τῆς θύρας τῆς ὁποίας μίαν ὥραν πρὶν, περιετριγύριζεν ἀνήσυχος καὶ ἐξεστηκυῖα. Μίαν ὥραν πρὶν, τὸ βλέμμα αὐτῆς διεἰσέδωκεν ἐντὸς, ἵνα ἐνοήσῃ τινὰ τὰν μυστηριωδῶν σχεδίων ἀτινα ἐσκευωροῦντο ἐκεῖ δὲν συνήντα δὲ εἰμὴ τὸ βλέμμα τοῦ Ζαγρᾶβ· ἦδη ὅμως εὐρίσκοντο κύκλω αὐτῆς ὄλοι ἐκείνοι ὧν κατώπτετε τὰς χειρονομίας καὶ τὰς λέξεις· ἀλλ' εἶναι σιωπηλοὶ ἀκίνητοι, ἔχοντες τὰ ὄμματα ἐστραμμένα πρὸς αὐτὴν καὶ μεταξὺ τῶν βλεμμάτων τὸ μόνον ὄπερ ζητεῖ καὶ δὲν συνήντησεν ἐτι εἶναι τὸ τοῦ Ζαγρᾶβ. Ὁ Δουμβρόσκη καταβαλὼν τὰς τραχείας αὐτοῦ ἔξεις ἐφράτησεν νὰ σχηματίσῃ εἶδος τι στρατιωτικῆς κλίνης ὑπὲρ τῆς νέας γυναικὸς. Καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς λειποθυμίας αὐτῆς ἐφάντησε τοὺς κροτάφους αὐτῆς μετ' ὀρερόν ὕδωρ ἢ ρακίον δαμασκῆνων· τὸ παγοῦρι ἐλαφρύνθη χωρὶς κἂν νὰ τὸ σκερῆθῃ. Ἡ ψυχὴ τοῦ χυδαίου Δαλματοῦ διὰ πρῶτην φοράν ἠσθάνθη οἶκτον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς γυναικὸς ταύτης, τῆς δυστυχῆς ταύτης νηρηίδος, ὡς τὴν ὀνόμαζε, τῆς μαστιγωθείσης ὑπὸ τοῦ Τζανῆ. Ἦδη κύπτων πρὸ αὐτῆς μετ' ἀνοιχτάς τὰς χεῖρας, μετ' ὄρας ἀνήσυχον ἐφαίνετο περιμένων τὰς διαταγὰς τῆς. Ὅπως ἐνασχολουμένη εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἢ Μαυροβουνιώτισσα χωρὶς κἂν μίαν λέξιν εὐχαριστήσεως, διελογίζετο. «Ποῦ εἶναι ὁ Κροάτης; μήπως ἀπελπίσθη περὶ τῆς ἐπιτυχίας; μήπως φυγὼν εἰς τὰ ὄρη ἀπῆλθε ἵνα συναντήσῃ τοὺς ἀγαθοὺς αὐτοῦ συντρόφους εἰς Κάταρον»; Εἰς τὸ ἀνω πάτωμα ἤκουσε βήματα, βήματα ψυχρὰ καὶ κανονικά, ὡς τὰ τοῦ σκοποῦ· εἶναι αὐτός, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, εἶναι ὁ Ζαγρᾶβ, ἀγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ αἰχμαλώτου του. Μετὰ τινὰς στιγμὰς τὰ αὐτὰ βήματα ἀντήχησαν, ἀλλὰ θορυβῶδως διέσεισαν τὴν εὐθραστον κλίμακα, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν αἰθουσαν ἔμβα αὐτὴ εὐρίσκετο· ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς· δὲν ἦτο ὁ Ζαγρᾶβ, ἦτο ὁ Πέτρος Τζανῆς, ὅστις μετ' ὄρωσιν περιχαρὲς ἐπεφάνη προσφῶν τὴν λέξιν χαρᾶς καὶ θριάμβου τῶν Σλάβων ζῆβιο! ζῆβιο! Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χασάν ἀπαγοντος τὸν κόμητα Ἀρστάν, ὁ Τζανῆς ἐπέσειν ἑαυτὸν ἵνα μὴ σκερῆθῃ τι πλέον ἄλλο εἰμὴ τὴν κατὰ τοῦ πύργου τοῦ γέροντος Ζαπόλσκη ἐπιχειρήσιν. Βεβαίως ἡ ἀπουσία τοῦ Ὀγουλίνου καθίστα τὴν ἐπιχειρήσιν ἀσύνητον, ῥιψοκινδυνωτάτην σήμερον. Ἄλλ' ὁ Ὀγουλίνος ἐμπεσὼν εἰς τὰς βάλτους ἢ ἐνοχληθεὶς ὑπὸ τῶν λαῶν τῆς Βοσνίας ἴσως οὐδέποτε πλέον ἐμελλε νὰ συναντήσῃ αὐτόν... Οὕτως ἐσκέπτετο ὁ Τζανῆς, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ διαδρόμου, ὅστις ἐδέσποζε τῶν Παλαιῶν

L. Μετ' ἱστορία τοῦ X. B. Saintine

σπητιών διέκρινεν αίφνης ομάδα συγκεχυμένη ανθρώπων, ὧν προεπορεύοντο ἵπποις τινές, μεταξύ δὲ τούτων ἐκ τῆς στάσεώς του, ἐκ τῆς χάριτος τοῦ ἀναστήματός του καὶ ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ ἵππου του ἐπίστευσεν, ὅτι ἀνεγνώρισεν ἐκεῖνον οὐ τὴν παρουσίαν ἐπεθύμει μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του. Παρατήρησε προσεκτικώτερον, αὐτός εἶναι δὲ ὁ Ὀγουλίνος ὁ φίλος, ὁ νέος συμπατριώτης του καὶ μετὰ τὸν Παῦλον ὁ πρῶτος τῶν ὑπασιπτῶν του· οἱ ἄνδρες, οἵτινες τὸν ἀκολουθοῦν, καὶ ὧν τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς κινήσεις ἐπιτρέπει ἤδη νὰ ἴδῃ ἢ ὀμίχλη, ἐπιστρωθεῖσα ἐπὶ τῆς πεδιάδος, εἶναι οἱ στρατιῶταί του, τὰ παλληκάριά του, ἡ συμπλήρωσις τοῦ στρατοῦ του. Μὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον! ἂν ἦν ἀνάγκη θὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὴν φωλεὰν τοῦ γεροπιθήκου.

Τότε κατέβη τὴν κλίμακα ὁ Τζανῆς μὲ ὕφος θριαμβευτικὸν καὶ τότε εἶδεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν Χρίσιναν ὠχρὰν, ἀπηυδακτυῖαν, ἐξηλωμένην ἐπὶ τινος μανδύου στρατιωτικοῦ· ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τοὺς ἀρχηγούς ἀνήγγειλεν αὐτοῖς τὴν προσεχῆ ἀφίξιν τοῦ Ὀγουλίνου.

Γενικὸν οὐρῶν ἐχαίρετσε τὴν μεγάλην εἰδήσιν· οἱ ἐν τῇ κοιλάδι διεσπαρμένοι σκοποὶ ἔτρεχον ἵνα ἐπιβεβαιώσωσιν αὐτήν.

Ὅλοι οἱ Σλάβοι ἠγέθησαν ἐπαναλαμβάνοντες *λίβιο!* τὰ ὀνόματα τοῦ Τζανῆ καὶ τοῦ Ὀγουλίνου ἀντήχησαν ἐν μέσῳ τῶν χαρωπῶν κραυγῶν. Ὁ θόρυβος οὗτος δὲν καθηνάσθη ἔτι ὅτε ἐκπυρσοκρότησις τουφεκιῶν ἠκούσθη πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ναρέντου.

Ἄνδρες τινὲς φοβηθέντες ἐκ τοῦ θορύβου τούτου ὤρμησαν ἐπὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, ἀλλὰ καθησυχασεν αὐτοὺς διὰ χειρονομίας ὁ Τζανῆς.

«Δὲν εἶναι τίποτε σύντροφοι, εἶπε μετὰ τινος ἀμεριμνησίας σκληρᾶς, ἡ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ τίποτε· εἰς πύθηξ Μορλακὸς κληρονομεῖ τὴν στιγμὴν ταύτην Οὐγγυρον μεγίστανα.

Ἡ Χρίσιναν ἀνεσχιόρησε.

«Ναὶ ἐπανάλαβεν ὁ Τζανῆς, ὃν ἡ συγκίνησις αὐτῆ τῆς Χρίσινας καθίστα σκληρώτερον, ὁ αἰχμάλωτος μας δὲν θὰ διαφύγῃ πλέον. Εἶναι νεκρός... ἢ τοῦλάχιστον ἀκούετε ὅτι τὸν ἀποτελειώουον, προσέθηκεν ἀκούων νέους τινὰς πυροβολισμοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς διευθύνσεως. «Δολοφόνε!» ἐφιθύρισε ἡ Μαυροβουνιώτισσα μετὰ φωνῆς πεπνυγμένης ἔπειτα αἰφνης ἀνεγερθεῖσα φρίττουσα μεθ' ὄλου τοῦ μεγάλειου τῆς

«Σλάβοι, ἀνέκραξε, δεικνύουσα τὸν Σκλαβούνον μετὰ χειρονομίας μεγίστης περιφρονήσεως, δὲν εἶμαι σύζυγος τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

— Ὁ Ὀγουλίνος ἔφθασεν εἰς τὴν κοιλάδα, διέκοψεν ὁ Τζανῆς, περιμένων σημεῖον τι ἐξ ἡμῶν· Ἐμπρός!

Καὶ πρῶτος διετίθετο νὰ ὀρμήσῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ νέου ἀρχηγού. Ἄλλ' ἡ Χρίσιναν βίβηται πρὸ αὐτοῦ ἀνέκραξε.

«Θὰ μὲ ἀκούσης! θὰ μὲ ἀκούσουν καὶ

οἱ ἄνθρωποι σου· θὰ σὲ γνωρίσουν ὅπως σὲ γνωρίζω· διότι καὶ αὐτοὺς ἠπάτησες ὅπως ἠπάτησες ἐμέ.

«Μῆτε λέξιν πλέον!» εἶπεν ὁ Σκλαβούνος μετὰ φωνῆς ὑποκόφου φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὰ πιστόλιά του.

Ἡ Χρίσιναν δὲν εἶδε τὸ κίνημα τούτου ἢ οὐδόλως ἐμερίμνησε.

— Σλάβοι! πιστεύετε, ὅτι ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν σας ἐκάλεσεν εἰς ἐπανάστασιν; ὄχι! ἐξ ἔρωτος πρὸς τὸ χρυσίον. Ἡθέλησε νὰ σας ἀπελευθερώσῃ ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῶν Μαγυάρων ἵνα σας ὑποβάλῃ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Μοσχοβιτῶν...»

Καὶ ἀποφασιστικῶς ἐμβλέψασα πρὸς τὸν Τζανῆν εἶπε.

«Τόλμησον νὰ μὲ διαψεύσης!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τούτου ἐλάμβανον φρικώδη ἀκίνησιαν, ἔσφινεν ἀπὸ τῆς ζώνης του πιστόλιον καὶ ἀνύψωσε τὸν λύκον.

«Ἄρ' οὐ ἀπεδείχθης ψεύστης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ψεύστης καὶ πρὸς τὸν Θεόν, ἐξηκολούθησεν ἡ Χρίσιναν ἐπιώρκησας ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ, ἐνώπιον χρηστοῦ ἱερέως. Δὲν ἦσο ἦρωας Πέτρο Τζανῆ! ἦσο καὶ εἶσαι ἀνανδρὸς, ἀτίμος, κακοῦργος!

«Πήγαίνε λοιπὸν εἰς συνάντησιν τοῦ ἀθλία! ἐφώναξε μανιωδῶς ὁ Τζανῆς διευθύνων τὸ ὄπλον κατὰ τῆς Μαυροβουνιώτισσης.

[Ἐκτατα στήματα].

Ο ΚΟΥΖΟΥΛΟΣ

Κρητικαὶ παροιμίαι.

Ἐν Κρήτῃ ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, ὁ ἀτυχὴς παράφρων, ὁ κουζουλὸς ἐλαχίστης ἀξιοῦται συμπαθείας· μυκτηριζόμενος δὲ καὶ σαρκάζομενος αἰωνίως, χρησιμεύει ἐν τούτοις, ὁ δύσμοιρος, πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν φρονίμων, οἵτινες ἐπὶ τῆς φρενοβλαθείας του βασιζοῦσι σοφὰς ἔστιν ὅτε παροιμίαι καὶ ἐπίκαιρα ἀξιῶματα.

Μόνον δὲ οἱ Τούρκοι τῆς νήσου ἀποθαυμαζοῦσι καὶ ἐξίστανται πρὸ τῆς παρασαλεύσεως τῶν φρενῶν καὶ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τοὺς φρενολήπτους, οὓς θεωροῦσιν ὡς ἀγίους καὶ προφήτας, ἴσως δὲ καὶ ἦρωας, ὡς ἐξαγεται ἐκ τῆς εἰς τούτους ἀποδιδομένης ὑπόπτου προσωνομίας τοῦ *Δελῆ*.

Ὁ κουζουλὸς εἶνε τὸ ἀνδρείκελον ἐφ' οὗ προσάπτονται καὶ ἐπιτίθενται— ὡς ἔτοιμα ἐνδύματα πρὸς πώλησιν— ἰδιότητες παντός εἴδους, καταλληλότεραι ἴσως πρὸς τοὺς δίδοντας ἢ τοὺς πρὸς οὓς δίδονται, τὸ δὲ ἀφρημένον τῆς ἐννοίας, ἡ κουζουλάδα εἶνε βαθμὸς παραθετικός, ὑπερθετικός τὸ πλεῖστον, τῆς ζωηρότητος ἐναλλάξ ἢ τῆς βλακειᾶς ἢ τῆς ἀσυγκρατήτου εὐφρίας.

Ἀπὸ τῆς γεννήσεώς σου, φίλτατε ἀναγνώστα, δύνασαι ν' ἀξιωθῆς τοῦ τίτλου τούτου καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ὑποψίᾳ ὅτι:

Κουζουλὸς παπᾶς σ' ἐβάπτισε

ἔχει δὲ καὶ ἀναδρομικὴν, φαίνεται, δύναμιν ἡ ἰδιότης ἀφοῦ:

Ὅπουνέ γέρος κουζουλὸς ἀπὸ τὰ νεῖτα τίθει

Ὁ κουζουλὸς παρίσταται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, φιλοσοφοῦντος βαθέως ἐν ταῖς παροιμίαις, ὡς ὁ ἀνεκτικώτερος τῶν ἀνθρώπων, διότι ὄχι μόνον:

Στοὺς Κουζουλοὺς τὴν κεφαλὴν μάθαι' ὁ μπαρπέρης τέχνη

ὑφιστάμενος (ὁ κουζουλὸς) σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἱστορικὴν τῶν κουρέων φλυαρίαν διὰ τῶν ὧτων του, ἀλλὰ καὶ:

Στᾶν κουζουλῶν τῶν κεφαλαῖς Κάνουν οἱ φύλλοι τῶν φωλητῶν

τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ἀκραν αὐτοῦ ἀγαθότητα καὶ τὴν πρὸς τὰ ἔντομα ἔτι ἀνεξικακίαν του.

Δὲν εἶνε ὁμῶς εὐαπάτητος, διὸ καὶ πᾶσα πρὸς αὐτὸν ὑπόσχεσις δέον νὰ ἐκπληρωθῆ, ἄλλως ὁ ὑπόσχεθεις δὲν εὐρίσκει ἡσυχίαν:

Κουζουλοῦ κ' ἁγίου μὴν τάξης

ἔστω καὶ ἂν τὸ ὑπεσχημένον ἐλαχίστην ἔχει τὴν ἀξίαν:

Ἄγιος μὴν τάξης τάξιμο Καὶ κουζουλὸς κουλούρι.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ σημειωτέον ὅτι ὁ σύνδεσμος τῶν ἀγίων καὶ τῶν κουζουλῶν ἐν τῷ κεφαλῶν τῆς ἐκπληρώσεως ὑποσχέσεων, ἔχει φαίνεται ταυρικὴν τὴν πηγὴν. Ὡς πρὸς τὸ κουλούρι ὁμῶς ἀμφίβολον ἂν δύναται νὰ εἶνε ἐπαρκὲς ἀφοῦ:

Κουζουλοῦ κοιλία κάρφο, 1 Κ' ἀποῦ τ' ἀφουαρκετὶ 2 γαῖδαρος

Εἰς τὸν κουζουλὸν ἀποδίδεται ἡ ἰδιότης — τοῦθ' ὅπερ νομιζομεν ὅτι ἐν ἀντιθέσει δὲν εἶνε καὶ πολὺ κολακευτικὸν διὰ τὸν φρόνιμον— ἡ ἀρετὴ μάλλον, τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς φιλαληθείας:

Πῶ κουζουλὸ καὶ μεθυστὴ μάθαινε τὴν ἀλήθειαν.

ἀρκεῖ, ἐννοεῖται, νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς ἀρμοζούσης θέσεως

Ἐν θεῖ νὰ ὄη: τὸν κουζουλὸ φηλὰ φηλὰ τὸν κάτος

Εἶνε πάντοτε γελαστής καὶ χαριέντως μειδιᾷ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐντυπώσεων ὡς παράγουσι τὰ περὶ αὐτὸν:

Ὁ κουζουλὸς τὰ θωρεῖ καὶ τὰ δὲ θωρεῖ γελᾶ

καὶ διὰ νὰ μεταβάλλῃ τις τὰς διαθέσεις του πολὺν πρέπει νὰ καταβάλλῃ κόπον, ἵνα τὸν πείρῃ περὶ τῆς κουζουλάδας του

Τοῦ φρονίμου ἀναγράφετε 3 Τοῦ κουζουλὸ ἐστίχεα 4

ἀλλ' εἶναι τόσοσ στωϊκὸς ὥστε, ἀντὶ μκνθᾶνων τὰ κατ' αὐτὸν νὰ ἐκραγῆ εἰς κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς, λυπεῖται μὲν ἀλλὰ,

Ὁ κουζουλὸς τὴν πίκρα του κερηγορεῖ τὴν ἔχει

Πρὶν θέσω τελείαν εἰς τὴν μικρὰν ταύτην σημειῶσιν προσθέτω ὅτι ἡ νόσος κουζουλάδα φαίνεται ἐξ ἀρχαίων ἡμερῶν καὶ μαρτυριῶν ὡς μεταδοτικωτάτη καὶ διὰ τρόπου λίαν παραδόξου. Ἀρκεῖ νὰ σοὶ εἶπω, φίλτατε ἀναγνώστα, ὅτι:

Κουζουλὸς φορεῖ τὴ σκούφια σου

καὶ ὄλοι θὰ γελάσωσι διὰ λογαρισμὸν σου, καίτοι ἐγὼ θὰ τερῶ ἀπαραιρεῖτον τὴν πρὸς σὲ ὑπόληψίν μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ.

1 — Ὁχετός. 2) ἀπροσθή, ἀκούση. 3) διδο νύξιν. 4) ἀνάπτουσε, κατὰ στίχον, ἐν ἔκτασι..